

Agenda 2030 u mojoj opštini

Priručnik za lokalnu primenu Ciljeva održivog
razvoja (COR) namenjen zaposlenima

Tomas Prorok
Ankica Todorović
Dalila Pihler
Mladen Ivanović
Lena Riker
Mile Pejčić

februar 2019.

Sadržaj

COR: Sve što treba znati	6
1 Šta su COR?	7
2 Ko je zadužen za sprovođenje COR?	9
3 COR na prvi pogled – 17 ciljeva	10
Efekat COR u opštinama	14
1 Kako COR utiču na opštine?	15
2 Opštinska zaduženja i aktivnosti povezani sa COR	16
3 #LOKALIZACIJA COR – osnovni koraci u sprovođenju Agende 2030	17
Popularizacija COR	18
1 Uloga lokalnih vlasti	19
2 Koraci u popularizaciji	20
3 Instrumenti popularizacije	22
3.1 Korak 1: Informisanje zaposlenih u opštini i izabranih funkcionera o COR	23
3.2 Korak 2: Uvođenje COR u opštinska sredstva komunikacije i informisanje javnosti	23
3.3 Korak 3: Otpočinjanje dijaloga na širokim osnovama	26
3.4 Korak 4: Formiranje partnerskih grupa	27
4 Primeri sa Zapadnog Balkana	32
4.1 Bijeljina (Bosna i Hercegovina)	32
4.2 Bijeljina (Bosna i Hercegovina)	34
4.3 Elbasan (Albanija)	36
4.4 Zemun (Srbija)	38
4.5 Prizren (Kosovo) ¹	40

¹ Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i mišljenjem MSP o proglašenoj nezavisnosti Kosova

5	Međunarodni primeri	42
5.1	Gent (Belgija)	42
5.2	Štuttgart (Nemačka)	44
5.3	Beč (Austrija)	46
5.4	Solingen (Nemačka)	48
Postavljanje lokalne agende COR		50
1	Uvrštavanje COR u lokalne strategije razvoja	51
2	Utvrđivanje konkretnih mera povezanih sa COR	53
3	Sredstva za radionice sa grupama partnera	58
4	Primeri sa Zapadnog Balkana	66
4.1	Bijeljina (Bosna i Hercegovina)	66
4.2	Elbasan, Ljibražđ i Kukeš (Albanija)	68
5	Međunarodni primeri	70
5.1	Beč (Austrija)	70
5.2	Hanover (Nemačka)	72
5.3	Ludvigzburg (Nemačka)	74
5.5	SDG-Portal (Nemačka)	76
5.5	Šarnštajn (Austrija)	78
Uloga lokalnih samouprava i NALAS-a u mobilisanju opština u realizaciji COR		80
Dodatne informacije		84
1	Povezani linkovi	85
2	Prilog	86

Predgovor

2015. godine, države članice usvojile su Agendu za održivi razvoj do 2030 i njene Ciljeve održivog razvoja zajedno sa načelima sprovođenja, koji predstavljaju viziju sveta kakav treba da težimo da postane do 2030. godine. Ovih 17 ciljeva sa 169 potciljeva obuhvataju širok spektar sektorskih politika. Lokalne i regionalne vlasti igrale su važnu ulogu u vršenju uticaja na definisanje COR, uspešno vođenje kampanje za zaseban cilj o Održivim gradovima i humanim naseljima (COR 11), kao i za međunarodno priznanje ključne uloge lokalnih i regionalnih vlasti u održivom razvoju.

Budući da se Ciljevi održivog razvoja iz Agende 2030 moraju ostvariti na globalnom, nacionalnom i podnacionalnim nivoima, uspeh ove ambiciozne agende zavisi od aktivnog angažovanja svakog nivoa vlasti i od velike i raznovrsne

grupe zainteresovanih strana. Pristupi na više nivoa i sa partnerstima većeg broja aktera će stoga biti ključni faktori za ostvarenje naše zajedničke vizije sveta do 2030. godine. Plan globalnog razvoja ne može se ograničiti samo pod nadležnost centralnih vlasti. Okvir Ciljeva održivog razvoja sa svojom univerzalnom definicijom ciljeva i potciljeva treba prilagoditi konkretnim situacijama i specifičnim potrebama da bi se ostvarile konkretne koristi za konkretne ljude i njihove uslove života.

Ovaj proces uzimanja u obzir nacionalnog konteksta u realizaciji Agende 2030 je ono što podrazumevamo pod „lokalizacijom COR”. Lokalizacija se odnosi i na to kako COR mogu da obezbede okvir za politiku lokalnog razvoja i kako lokalne i regionalne vlasti mogu da podrže realizaciju COR inicijativama od nižih nivoa ka vrhu. Mi

u Regionalnom projektu „Socijalna prava za osetljive grupe” posvećeni smo radu sa partnerskim opštinama i podršci koju im pružamo u unapređenju uslova života najosetljivijih građana. Uvereni smo da su naše partnerske opštine upravni nivo koji je najbliži lokalnim zajednicama i da može suštinski da doprinese promenama u njihovim životima, blagovremeno i fleksibilno reagujući na novonastale potrebe koje se brzo menjaju.

U ovom pogledu, ključni su kapaciteti opštinskih struktura da sprovedu Agendu 2030 i prate ostvarivanje COR na lokalnom nivou i angažovanje aktera iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Ovaj Priručnik osmišljen je upravo da bi poslužio toj svrsi. Da bi pomogao zaposlenima na lokalnom nivou u unapređenju znanja i jačanju razumevanja značaja Agende 2030

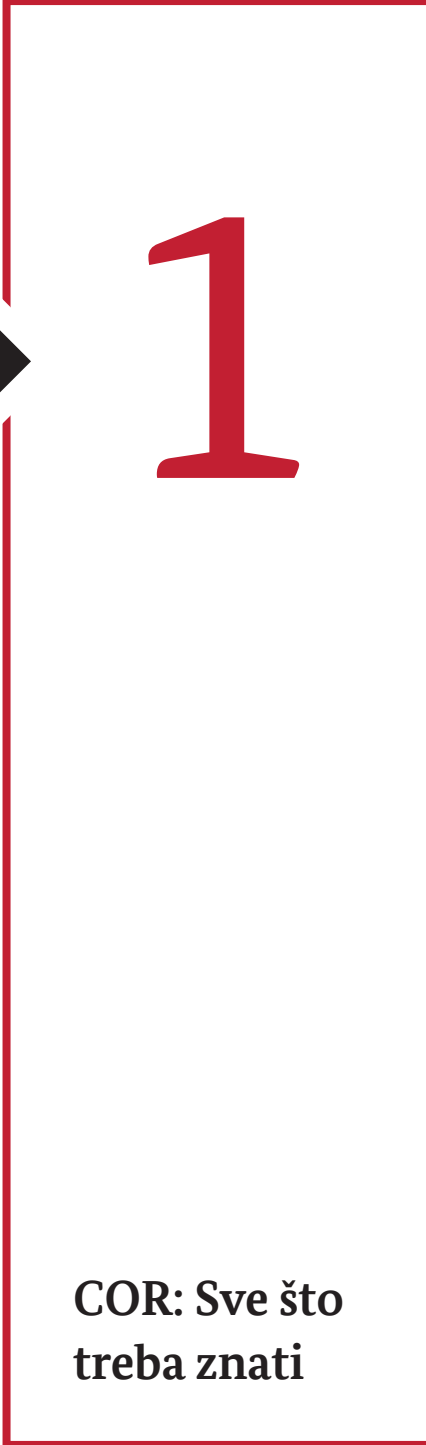
i COR na lokalnom nivou, jačao njihove kapacitete da postanu promoter COR i da senzibilišu ostale zainteresovane strane.

Duboko i iskreno verujemo da ćete nam se pridružiti u ovim nastojanjima i da će Vam ovaj priručnik koristiti u svakodnevnom radu.

Srdačno,

Michael Samec

1

**COR: Sve što
treba znati**

1 Šta su COR?

”

Ciljevi održivog razvoja su univerzalan poziv na delovanje da bi se okončalo siromaštvo, zaštitila planeta i obezbedio život svih ljudi u miru i prosperitetu.

Septembra 2015. godine, Generalna skupština Ujedinjenih nacija usvojila je Agendu održivog razvoja 2030. Sve države članice UN saglasile su se sa 17 **Ciljeva održivog razvoja (COR)** radi osiguranja mira i prosperiteta za sve ljude na planeti do 2030. godine. COR je paket univerzalnih ciljeva, potciljeva i indikatora prema čijem korišćenju su se države članice UN obavezale u izradi okvira kako domaćih, tako i lokalnih politika razvoja u narednih 15 godina. Oni se nadovezuju na napredak Milenijumskih ciljeva razvoja (MCR) oko kojih su se vlade sporazumele 2001. godine i koji su istekli 2015. Dok su MCR

bili fokusirani na smanjene ekstremnog siromaštva u svim vidovima, COR slede širi plan koji obuhvata socijalne, ekološke i ekonomske aspekte održivog razvoja, što je od značaja za sve zemlje širom sveta.

COR odnose se na kritična pitanja sa kojima se suočava današnji svet, uključujući iskorenjivanje ekstremnog siromaštva, rešavanje pitanja globalne nejednakosti i klimatskih promena, promociju održive urbanizacije i industrijskog razvoja, zaštitu prirodnih ekosistema i negovanje rasta miroljubivih i inkluzivnih zajednica i rukovodećih institucija.

ЦИЉЕВИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Izvor: Ujedinjene Nacije

Ciljevi održivog razvoja ujedinjuju brojne međunarodne sporazume (o klimatskim promenama, smanjenju siromaštva, itd.). Rade u duhu partnerstva i pragmatizma na svim nivoima vlade i društva radi donošenja ispravnih odluka u cilju unapređenja života za aktuelne i buduće generacije na održiv način. COR daju smernice i zasebne ciljeve za svaku od

zemalja, koje ih mogu usvajati u skladu sa sopstvenim prioritetima i ekološkim izazovima. Agenda 2030 sastoji se od tri dimenzije održivog razvoja – ekonomske, socijalne i ekološke – obuhvaćene kroz 17 Ciljeva održivog razvoja i 169 potciljeva, koji se mere uz pomoć 231 indikatora.

Zašto su nam COR potrebni?

Siromaštvo i nedostatak pristupa osnovnih uslugama zdravstvene zaštite, nedovoljne mogućnosti za obrazovanje, društvene i rodne nejednakosti, rast broja stanovnika i urbanizacija, zagađenje i klimatske promene – sva ova pitanja utiču na ceo svet. COR su jedinstven instrument za rešavanje ovih globalnih pitanja. Ovaj složeni zadatak nalaže trud kroz saradnju nacionalnih vlada, ali i između lokalnih i regionalnih vlasti. Saradnja sa zainteresovanim stranama iz privatnog i civilnog sektora od najvišeg je značaja. Postavljanjem 17 jasnih i merljivih ciljeva, Agenda 2030 pruža mapu puta za 2030. godinu koja nam je svima zajednička: vlade, građani, preduzeća i NVO.

Značajan faktor Agende 2030 je to da stavlja ljude u centar razvojnog procesa. Poziva vlade, parlamente i druge aktere da izrađuju i sprovode zakone i programe koji ispunjavaju potrebe ljudi, eliminišu kulturu političkog elitizma, obuhvataju najosetljivije delove društva i poštuju ljudska prava. Ukratko, ključna poruka je: da niko ne bude izostavljen. Ko je odgovoran za realizaciju COR?

Izvor: Action for Sustainable Development

2 Ko je odgovoran za realizaciju COR?

Sprovođenje Agende 2030 nije odgovornost samo jedne vlade ili institucije. To je globalan proces sa više aktera i svi nivoi vlade su odgovorni za ostvarenje COR. Međutim, centralne vlade imaju sredstva i resurse za planiranje, utvrđivanje prioriteta, finansiranje i sprovođenje realizacije COR u svojim zemljama. Na međunarodnom planu, nacionalna realizacija COR se prati i podaci se objavljuju jednom godišnje u vidu globalne rang-liste.

Važno načelo u pogledu pitanja odgovornosti je supsidijarnost. Idealno bi bilo da se problemi rešavaju što

bliže ljudima. Na regionalnom i opštinskom nivou, aktivnosti treba zasnovati na jačanju kapaciteta lokalnih aktera, uspostavljanju strateških okvira za održivi razvoj, postavljanju političkog i pravnog okvira za delovanje, kao i obezbeđenju pristupa „svi nivoi vlasti“. Postojeći ljudski resursi u raznim institucijama treba da se povežu radi podizanja nivoa svesti i sprovođenja Agende 2030. Ovo zahteva mobilisanje svih aktera u društvu, da bi se obezbedilo društveno angažovanje u cilju unapređenja kvaliteta života svih građana.

3 COR na prvi pogled – 17 ciljeva

Agenda se sastoji od 17 Ciljeva održivog razvoja i 169 pot-ciljeva, koji se mere pomoću 231 indikatora. Sledeće tabele daju pregled COR i njihovih specifičnih manjih ciljeva.

Za detaljne informacije o COR na različitim jezicima, posetite sledeće internet stranice:

Engleski¹

Srpski²

Bosanski³

Makedonski⁴

Albanski⁵

- 1 <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
- 2 <http://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/sustainable-development-goals.html>
- 3 http://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/post-2015.html
- 4 https://mk.rec.org/documents/news/Annex_II-b_-_Sustainable_Development_Goals_MKD.pdf
- 5 <http://acpd.org.al/wp-content/uploads/2015/09/Objektivat-e-Zhvillimit-te-Qendrueshem.pdf>

COR	Opis ciljeva	COR	Opis ciljeva
	Povećanje prihoda najsiromašnijih, ali i obezbeđenje pristupa osnovnim uslugama i zaštita svih od prirodnih i ljudski izazvanih katastrofa		Okončanje nasilja i diskriminacije prema ženama i devojkaма obezbeđivanjem jednakih mogućnosti u svim sferama života
	Osiguranje zdravstveno ispravnih i hranljivih namirnica tokom cele godine		Obezbeđenje pristupa čistoj pijaćoj vodi i sanitarnim uslovima za sve
	Pomoć ljudima da žive dugim i zdravim životom		Obezbeđenje pristupa zelenoj energiji za sve
	Omogućavanje svima da idu u školu, uče i ostvare svoj potencijal u potpunosti		Otvaranje dostojanstvenih radnih mesta i ekonomskih prilika za sve

COR	Opis ciljeva	COR	Opis ciljeva
 <p>9 ИНДУСТРИЈА, ИНОВАЦИЈЕ И ИНФРАСТРУКТУРА</p>	Obezbeđenje neophodne infrastrukture za povezivanje sa ostatkom sveta za sve	 <p>14 ЖИВОТ ПОД ВОДОМ</p>	Zaštita naših obala i okeana
 <p>10 СМАЊЕЊЕ НЕЈЕДНАКОСТИ</p>	Smanjenje jaza između najbogatijih i najsiromašnijih	 <p>15 ЖИВОТ НА ЗЕМЉИ</p>	Zaštita naših prirodnih resursa i netaknute prirode
 <p>11 ОДРЖИВИ ГРАДОВИ И ЗАЈЕДНИЦЕ</p>	Stavljanje gradova u centar održivog razvoja u svetu koji se sve više urbanizuje	 <p>16 МИР, ПРАВДА И СНАЖНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ</p>	Čuvanje bezbednosti ljudi i obezbeđenje delotvornog i poštenog rada vlada
 <p>12 ОДГОВОРНА ПОРТОШЊА И ПРОИЗВОДЊА</p>	Smanjenje našeg uticaja na planetu tako što ćemo proizvoditi samo ono što nam je potrebno	 <p>17 ПАРТНЕРСТВОМ ДО ЦИЉЕВА</p>	Zajednički rad na globalnom nivou u cilju ostvarenja COR i pretvaranja Agende nakon 2015. godine u stvarnost
 <p>13 АКЦИЈА ЗА КЛИМУ</p>	Bavljenje efektima globalnog zagrevanja		

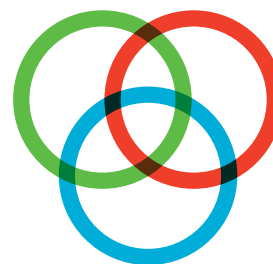
Tabela 1: Pregled COR i potciljeva

4 Pristupanje EU i Agenda 2030

Kroz proces proširenja, EU podržava zemlje kandidate u jačanju institucija i usklađivanju politika sa vrednostima i načelima EU. Proces pristupanja EU sastoji se od 33 poglavlja koja se odnose na pravne tekovine EU (*Acquis Communautaire*). Od zemalja kandidata se očekuje da u svoja društva usade vrednosti EU razvojem pravnog i političkog sistema kao i putem izgradnje i jačanja nacionalnih institucija.

Za razliku od procesa pristupanja EU, naglasak Agende 2030 je na ljudima i na održivom načinu života. Iako se ove dve politike mogu činiti nekompatibilnim, u stvarnosti se zapravo dobro uklapaju međusobno. Naime, održivi razvoj je u srži Strategije Evropa 2020, koja se zasniva na tri stuba rasta, koji odražavaju tri dimenzije održivog razvoja:

- ▶ **Pametan rast** fokus na podsticanju obrazovanja i inovacija
- ▶ **Održiv rast** fokus na niskoj emisiji ugljenika, borbi protiv klimatskih promena i zaštiti životne sredine
- ▶ **Inkluzivan rast** fokus na otvaranju novih radnih mesta i smanjenju siromaštva

- Pametan rast
- Održiv rast
- Inkluzivan rast

Izvor: Ujedinjene Nacije

Zahvaljujući posvećenosti EU održivom razvoju, sprovođenje Agende 2030 i pristupanje EU proizvode efekte sinergije za oba procesa. Određeni broj COR povezan je sa vrednostima i načelima koje zemlje kandidati pokušavaju da postignu kroz proces pristupanja. Kao primer, COR 16 – ostvarenje mirnih i inkluzivnih društava, vladavine prava i delotvornih i sposobnih institucija, lako se može povezati sa pregovaračkim poglavljem 23 – pravosuđe i osnovna prava. Takođe, poglavlje 11 – poljoprivreda i ruralni razvoj povezano je sa nekoliko COR: COR 2 – bez gladi, COR 5 – rodna ravnopravnost, itd.

Ovo pokazuje da, ostvarivanjem COR, zemlje kandidati istovremeno ispunjavaju svoje obaveze prema pristupanju EU, što je strateški cilj svih zemalja Zapadnog Balkana. Prema tome, sprovođenje COR podržava proces evrointegracija. Za detalje o povezanosti određenih COR sa poglavljima evropskog *Acquis*-a, upućujemo Vas na prilog.

2

**Efekat COR
u opštinama**

1 Kako COR utiču na opštine?

Ciljevi održivog razvoja omogućuju održivu viziju urbanog razvoja. Ova nova vizija obezbeđuje jednake mogućnosti za sve građane, promoviše zdravo životno okruženje i otporna je na krize i klimatske promene. Opštine su neposredno odgovorne za sprovođenje znatnog broja zadataka neophodnih za sprovođenje COR, u skladu sa obavezama koje su preuzele centralne vlade. Oko 65% ciljeva Agende 2030 ne bi se moglo u potpunosti realizovati bez doprinosa regionalnih i lokalnih vlasti (oko 70% evropskog *Acquis*-a realizuje se na lokalnom nivou). Prema tome, od najvećeg je značaja da opštine ne sprovode samo globalnu ili nacionalnu strategiju COR. Umesto toga, one treba da budu partneri u uspostavljanju i definisanju programa i politika COR, kao i u realizaciji i praćenju napretka u ostvarivanju COR.

Nekadašnji Generalni sekretar UN Ban Ki-Mun naglasio je da su Ciljevi održivog razvoja „Narodna Agenda“. Lokalne vlasti, kao nivo najbliži građanima, nose veliki deo odgovornosti za to da COR ne izostave nijednu osobu ili oblast. Prema tome, moguće dodatne vrednosti za opštine su:

- ▶ COR pomažu da se poveća prosperitet, promoviše socijalna inkluzija, reaguje na klimatske promene i unapredi ekološka održivost u opštini. Bolji život za građane treba da bude glavni efekat Agende 2030.
- ▶ COR predstavljaju praktičan i koristan plan za političke i administrativne rukovodioce u opštinama.
- ▶ Uz COR, opštinske strategije se mogu ocenjivati i dalje razvijati na osnovu globalnih ciljeva, indikatora i izazova. U ovom procesu, mogu se otkriti i moguće „rupe“ u lokalnoj strategiji.
- ▶ Nova kultura partnerstva između opštinske administracije, izabраних funkcionera, zainteresovanih strana i građana može se uspostaviti za rešavanje globalnih i lokalnih izazova.
- ▶ Opština će dobiti nove partnere i povećati svoju međunarodnu mrežu. Takođe, nove prilike za finansiranje opštinskih aktivnosti povezane su sa COR.
- ▶ **Sve u svemu, rad sa COR doprinosu većoj atraktivnosti opštine kao mesta za život, ulaganje i otpočinjanje novih poslova. Unapređuje se imidž opštine.**

Kako što su jasno prepoznali istaknuti i visoko pozicionirani državni zvaničnici na Panelu na visokom nivou istaknutih predstavnika o Razvojnoj agendi nakon 2015. godine:

”

“Gradovi su poprišta na kojima se dobijaju ili gube bitke za održivi razvoj”

2 Opštinski poslovi i aktivnosti povezani sa COR

16

Poslovi i zaduženja lokalnih vlasti razlikuju se od zemlje do zemlje. Međutim, postoje neki poslovi koji su karakteristični za gotovo svaki opštinski nivo, posebno u regionu Zapadnog Balkana, a to su: prostorno planiranje, socijalna zaštita, održavanje lokalnih puteva, javni prevoz i upravljanje otpadom, vodovod i kanalizacija. Realizacija ovih zadataka može doprineti ostvarivanju potciljeva COR, čak i ako se to na prvi pogled ne vidi. To lokalnim vlastima daje ulogu ključnih igrača u procesu ostvarivanja COR. Ne zahteva dodatan trud, osim usklađivanja politika i procedura koje već postoje, kao i odgovarajuće praćenje i izveštavanje o rezultatima.

Na primer, COR 3 – obezbeđenje zdravog življenja i promovisanje blagostanja za sve u svim uzrast-

ima – pokazuje značaj lokalnih vlasti u sprovođenju COR. Iako zdravstvena zaštita u određenoj zemlji možda nije u nadležnosti opštinskih vlasti, one ipak treba da doprinose zdravom životu svojih građana na razne načine koji su im u nadležnosti. Recimo, obezbeđujući čistu vodu i higijenu, uvođenjem javnog prevoza koji će smanjiti zagađenje vazduha ili većom bezbednošću puteva. Ova vrsta veze sa lokalnim nadležnostima lako se može uspostaviti za svaki COR, što, opet, čini lokalne vlasti glavnim posrednicima održivog razvoja. Prema tome, bez ikakve sumnje postoji lokalna dimenzija u svakom COR.

3 #LOKALIZACIJA COR – osnovni koraci u sprovođenju Agende 2030

Lokalizacija COR znači da svaka lokalna zajednica treba da prilagodi COR svom kontekstu i da razmotri mogućnosti realizacije COR putem realizacije uobičajenih opštinskih poslova i aktivnosti. Lokalizacija COR je, zapravo, najvažnija promena paradigme kod Agende 2030 u poređenju sa MCR, koji nisu uspeli da daju očekivane rezultate uglavnom zbog pristupa odozgo na dole.

Na svakoj je zemlji pojedinačno i na njihovim opštinama da odluče kako će sprovoditi COR i koji procesi će biti adekvatni za postizanje rezultata. Ključni koraci za uspešan početak lokalizacije Agende 2030 i COR u opštinama su:

Ovaj priručnik fokusira se na prva dva koraka implementacionog ciklusa, naime, na podizanje nivoa svesti i formiranje lokalne agende COR. Ova poglavlja takođe sadrže i praktične instrumente i primere iz stvarnog života koje treba koristiti kao na-dahnuće.

Korak 1 Podizanje nivoa svesti o COR:

Podizanje nivoa svesti znači da sve zainteresovane strane moraju da razumeju COR i da se angažuju u dijalogu na širokim osnovama koji je participativan i inkluzivan. Za uspešno sprovođenje potrebna je podrška i angažovanje javnosti, kao i dugoročna posvećenost.

Korak 2 Formiranje lokalne agende COR:

Lokalne vlasti, zajedno sa predstavnicima civilnog i privatnog sektora, treba da utvrde prioritete među globalnim ciljevima i potciljevima za svoj lokalni kontekst. Utvrđeni prioriteti među COR potom treba da postanu sastavni deo postojećih lokalnih strategija i treba odrediti konkretne naredne korake u vidu akcionog plana i saopštiti ih širokoj javnosti.

Korak 3 Planiranje realizacije COR:

Potrebno je planiranje zasnovano na ciljevima dugoročne perspektive. Politike moraju dovesti u ravnotežu socijalne, ekonomske i ekološke obzire i rešavati moguće konflikte.

Korak 4 Praćenje i ocena:

Na kraju, da bi se mogao pratiti napredak i obezbediti odgovornost, treba da postoje okviri za praćenje i ocenu. Samo preispitivanjem programa i politika može se utvrditi njihov uticaj i efikasnost i po potrebi se prilagođavati politike.

17

#LOCALIZING SDGS

#LOKALIZACIJA CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA

#ЛОКАЛИЗАЦИЈА ЦИЉЕВА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

#LOKAZILIMI I OBJEKTIVAVE TË ZHVILLIMIT TË QËNDRUESHËM

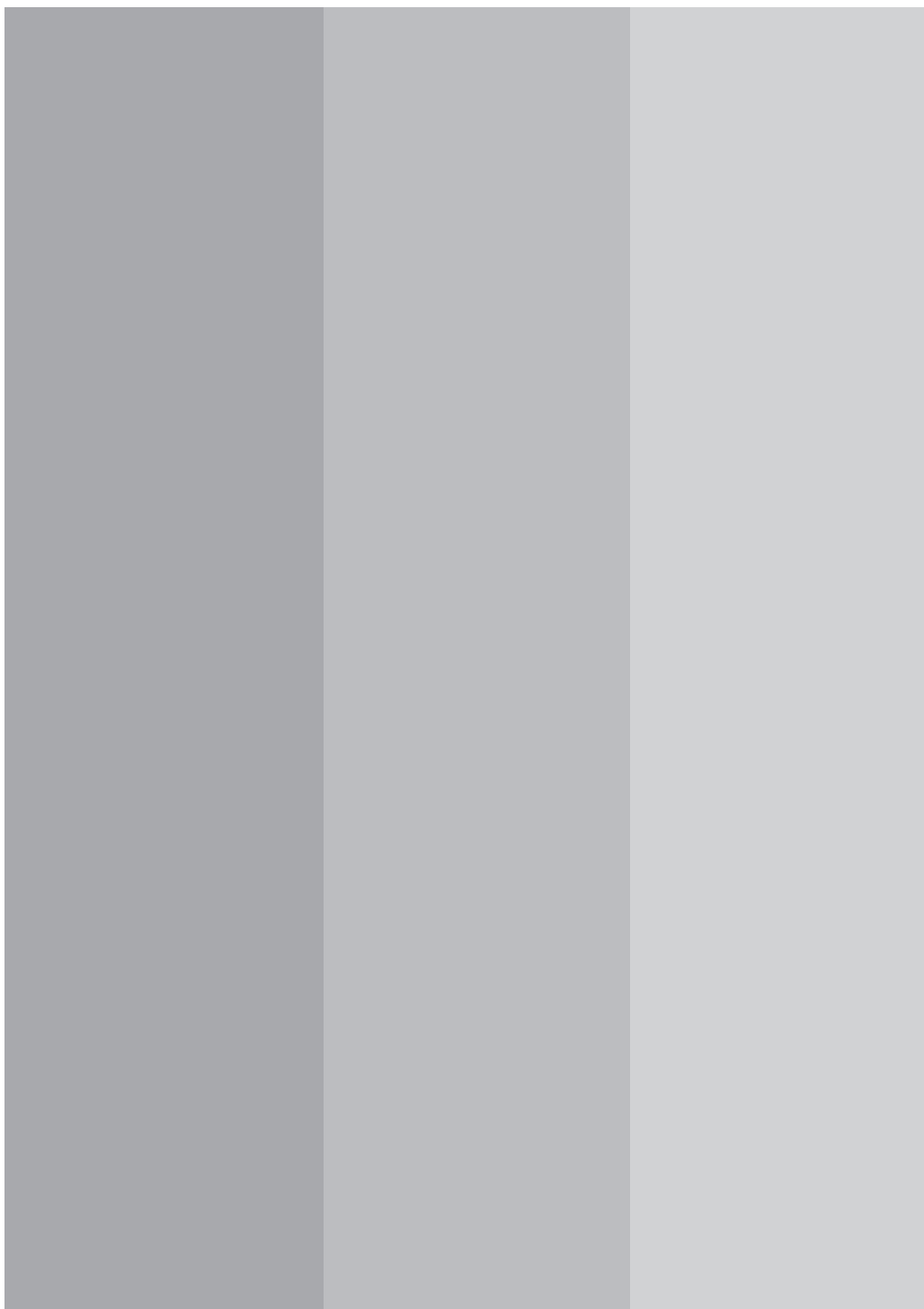
#ЛОКАЛИЗАЦИЈА НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

Box 1: Upotreba hashtagova za lokalizaciju COR

3

**Popularizacija
Ciljeva
održivog
razvoja**

1 Uloga lokalnih vlasti

Budući da su lokalne vlasti najbliže građanima, njihovo poznavanje lokalnih prilika je neprocenjivo za realizaciju globalnih ciljeva u njihovim zajednicama. Ne samo što su u mogućnosti da ustanove najpreče potrebe i razvojne nedostatke na svom području, već lokalne vlasti imaju i pregled važnih zainteresovanih strana. Lokalne samouprave mogu da koriste svoju mrežu da stupe u kontakt sa relevantnim akterima civilnog društva i privatnog sektora. U kombinaciji sa javnim resursima, opština ili grad mogu da pokrenu dijalog da bi se postarale da ljudi čuju za COR i da razumeju njih, kao i to kako naizgled nerešivi globalni izazovi mogu da se savladaju na lokalnom nivou.

2 Koraci u popularizaciji

20

Mogući partneri

- ▶ Opštinska veća
- ▶ Lokalni mediji
- ▶ Sindikati
- ▶ Škole
- ▶ Univerziteti
- ▶ Lokalne firme
- ▶ Komunalna preduzeća
- ▶ Socijalne službe
- ▶ Javne ustanove
- ▶ Javna preduzeća
- ▶ Privredna komora
- ▶ NVO sektor
- ▶ Udruženje preduzetnika

Box 2: Primeri partnera

Korak 1 Informisanje zaposlenih u opštini i izabranih funkcionera o COR

Ključno je početi sa informisanjem osoblja i izabranih funkcionera o Agendi 2030. Ne samo što opštinski službenici i funkcioneri moraju biti svesni vrednosti lokalizacije COR, nego i verovati u njihovu dodatnu vrednost za svoju zajednicu. Tek tada mogu istinski da podele svoju posvećenost i elan sa građanima.

Korak 2 Uvođenje COR u opštinska sredstva komunikacije i informisanja javnosti

Nakon informativne kampanje u svojoj organizaciji, opština mora i da uvede posvećenost Ciljevima održivog razvoja u razne vidove spoljne komunikacije opštine. To može biti u rasponu od stavljanja informacija na uvid putem opštinskog veb sajta, preko štampanja logotipa COR na opštinskim dokumentima, do unošenja linkova i referenci u potpisima elektronske pošte. Dalje, građani treba da se neposredno informišu o Agendi 2030.

Korak 3 Otpočinjanje dijaloga na širokim osnovama

Treći korak je otpočinjanje dijaloga na širokim osnovama i transparentnost u svim aktivnostima. Ovo obezbeđuje angažovanje i učešće civilnog društva, nevladinih organizacija, akademske zajednice i drugih lokalnih partnera. Kada svi relevantni predstavnici budu imali priliku da doprinesu otvorenoj diskusiji svojim stavovima, znanjem i iskustvom u održivom razvoju u skladu sa lokalnim potrebama i prioritetima, proces dobija na legitimitetu. Ovaj proces, dakle, treba da bude interaktivan i da zauzme transparentan i inkluzivan pristup dijalogu.

Korak 4 Formiranje grupa partnera

Završni korak je formiranje stalnih partnerskih grupa u opštinama. Partnerske grupe sastoje se od članova iz privatnog, javnog i civilnog sektora zajedno sa opštinskom administracijom. Predstavnik opština imenuje načelnik uprave ili gradonačelnik, dok se predstavnici drugih sektora mogu imenovati javnim obaveštenjem.

Grupe partnera formiraju se na takav način da predstavljaju dobro radno okruženje za participativni proces definisanja strateških okvira i aktivnosti na nivou lokalne zajednice u skladu sa potrebama građana. Široka diskusija u okviru partnerskih grupa omogućava lokalnoj zajednici da pravi planove i donosi odluke u interesu zajednice na transparentniji i realniji način. Primer toga kako formirati partnerske grupe putem sporazuma mogu se naći u prilogu.

Ovaj završni korak popularizacije čini osnov za narednu rundu ciklusa lokalizacije predstavljenog u poglavlju IV „Formiranje lokalne Agende COR”.

Primer Bijeljine:

Formiranje partnerskih grupa sa 3 stuba održivog razvoja za:
ekonomski razvoj
društveni razvoj
ekološki razvoj

Box 3: Primer Bijeljina

Koristi od procesa popularizacije COR su:

- ▶ podsticanje učešća javnosti u procesu sprovođenja
- ▶ pružanje političke podrške za Agendu održivog razvoja
- ▶ jačanje koherentnosti politike kod zainteresovanih strana, što dovodi do smanjenja prepreka i konflikata u fazi sprovođenja
- ▶ promovisanje konvergencije napora različitih aktera i unapređenje prilika za finansiranje i tehničkih kapaciteta kroz partnerstva
- ▶ obezbeđenje uključivanja marginalizovanih grupa i zajednica, omogućavanje njihovog učešća u razvojnim procesima

3 Instrumenti za popularizaciju

Promovisanje Agende 2030 i Ciljeva održivog razvoja može se voditi u gotovo svim prilikama kada lokalna samouprava komunicira interno ili sa širom javnošću. Mogu se koristiti predmeti, piktogrami, hrana, reči, itd. Naredni odeljak daje pregled već proverenih instrumenata za promociju COR i Agende 2030. Svaki instrument odnosi se na jedan ili više koraka potrebnih za podizanje nivoa svesti, koje čini osnovu za naredne korake u ciklusu lokalizacije COR. Predloženi instrumenti kategorisani su po 4 koraka popularizacije, u zavisnosti od koraka za koji su najpodesniji.⁶

Svi predstavljeni instrumenti u ovom priručniku izuzetno su fleksibilni. U zavisnosti od izabranog okruženja, nivoa detalja i učesnika, svaki instrument može odgovarati većem broju koraka u procesu popularizacije, kako pokazuju naredna četiri simbola:

Instrumenti opisani u poglavlju IV fokusirani su na detalje utvrđivanja konkretne potrebe za delovanjem na lokalnom nivou. Pojednostavljeno gledano, ovi razni instrumenti mogu biti korisni i za neke korake u procesu popularizacije. Iz tog razloga, nailazićete na ova četiri simbola u poglavlju IV.

⁶ Ikone korišćene u ovom poglavlju kreirane od starne www.theounproject.com

3.1 Korak 1: Informisanje zaposlenih u opštini i izabranih funkcionera o COR

Prvi korak je informisanje i angažovanje ljudi koji će direktno forsirati proces lokalizacije COR. Radi podrške međusektorskoj nestranačkoj saradnji kao temelju dobrog kvaliteta lokalne uprave, važno je koristiti različite kanale komunikacije.

Sredstva za internu komunikaciju

- Informacije o COR (i startni poziv) putem periodičnih poruka elektronske pošte, određenih datuma ili radnih sastanaka

Informacije o Agendi 2030 treba redovno saopštavati i zaposleni treba da budu u toku sa opštinskim strategijama, aktivnostima i napretkom na tu temu.

- Informacije o COR i planiranom opštinskom pristupu na posebnom događaju za tu priliku

Poseban događaj, a idealno bi bilo da bude obavezno za sve zaposlene, uz prezentaciju ili radionicu kao format, omogućava detaljnije razgovore o COR. Dalji koraci već se mogu odrediti i formirati se radne grupe.

Izvor: KDZ 2018

3.2 Korak 2: Uvođenje COR u opštinska sredstva komunikacije i informisanja javnosti

Uz ove jednostavne promene u opštinskoj strategiji komunikacije, pojmovi COR mogu daleko stići. Pokažite posvećenost svojih opština održivom razvoju!

Sredstva spoljne komunikacije

► Opštinski logotip COR i korišćenje ikonica

Opštinski logotip za COR može se koristiti na mnogo različitih načina kao što je deo memorandumu u prepisci, istaknutost na veb sajtu opštine, prikazivanje u opštinskim prostorijama, itd. Mala, ali vidljiva ikonica određenog COR-a može se dodati svakom opštinskom dokumentu i time pokazati povezanost opštinskih aktivnosti sa COR. To pokazuje posvećenost opštine postizanju COR i, istovremeno, širi informacije o COR.⁷

► Informacije o COR na sajtu opštine

Informacije o COR mogu se dodati redovnom sadržaju veb sajta uz osnovne informacije o poreklu i svrsi COR, kao i linkove ka ostalim sajtovima koji sadrže detaljnije informacije.

► Potpisi elektronske pošte sa COR

Zastavica (baner) COR može se dodati svakoj poruci elektronske pošte koju šalju zaposleni u opštini.

⁷ Različite varijacije COR (uključujući i točak u bojama sa 17 ikonica) može se besplatno preuzeti na šest svjetskih jezika na <https://www.un.org/sustainabledevelopment/news/communications-material/>

Izvor: Grad Bijeljina

► Ambasadori ili glasovi COR

Opštine mogu da imenuju istaknute pojedince za ambasadore COR koji će promovisati održivi razvoj i COR kroz svoj svakodnevni rad, učestvovati u debatama i slično. Osim toga, ugledne i aktivne NVO mogu se angažovati da djeluju kao glasovi COR koji će preuzeti na sebe širenje informacija o COR (pogledati kratak film o glasovima COR: SDG voices⁸).

Izvor: Weber / SDG Watch Austria

⁸ <https://www.sdgs.be/nl/sdg-voices>

Sredstva vizuelnog predstavljanja i promocije

► Vizuelno predstavljanje COR izradom i distribucijom materijala za svakodnevnu upotrebu

Opština može da popularizuje COR tako što će zaposlenima obezbediti robu poput **bedževa**, **nalepnica** za prozore ili lap topove, ili **kese** sa logotipom COR, za svakodnevnu upotrebu. Lokalne kantine / kafići takođe mogu koristiti **podmetače** sa logotipom COR prilikom posluživanja. Ove mere imaju za cilj da kontinuirano privlače pažnju osoblja i javnosti.

Izvor: Grad Bijeljina

► Vizuelno predstavljanje COR na širem planu

Dalja mogućnost je korišćenje javnog prostora za isticanje posvećenosti opštine održivom razvoju. **Posteri COR** mogu se štampati u raznim veličinama, po jedan za svaki COR ili svi na jednom posteru. Još jedna mogućnost je korišćenje **zastava COR**. Jednostavne, raznobojne zastave mogu se kreirati i isticati u opštinskim prostorijama, tokom festivala, na ulici i slično (videti primer zastave [ovde](#)⁹).

⁹ <https://shop.undp.org/products/sdgs-flag>

Izvor: Ujedinjene Nacije BiH

► Da informacije budu raspoloživije, lakše dostupne i razumljivije

Ako zaposleni, građani, partneri i druge zainteresovane strane žele da

znaju više o suštini COR, detaljnije informacije treba pružiti brzo i lako. Na primer, opština može da koristi **cheat sheets** sa COR, a to je vizuelno i tekstualno predstavljanje COR ukratko, za minut ili dva (*cheat sheet* na engleskom jeziku besplatno se može preuzeti [ovde](#)¹⁰). Klasični **flajeri** i drugi materijali o COR mogu se ostavljati u gotovo svim opštinskim prostorijama: hodnicima, toaletima, kod obližnjih aparata za kafu i slično. U vreme deljenja audio-vizuelnih informacija, može se snimiti kratak **video snimak o COR** i uložiti lokalnih vlasti u njihovom postizanju, na maternjem jeziku. Taj video snimak može se postaviti na društvene mreže kao i prikazivati na ekranima u opštinama (videti primer snimka na engleskom jeziku [ovde](#)¹¹).

¹⁰ <https://www.cheatography.com/davidpol/cheat-sheets/17-sustainable-development-goals/>

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=6B2luZCuwec>

3.3 Korak 3: Otpočinjanje dijaloga na širokim osnovama

Više odličnih ideja o podsticajnim događajima koji se odnose na COR već je realizovano.

Aktivnosti i događaji za otpočinjanje dijaloga

► COR na više događaja

Za treći korak, otpočinjanje dijaloga na širokim osnovama, od suštinskog je značaja da građani i partneri razgovaraju o COR. Postavljanje štanova na lokalnim manifestacijama može pomoći da se šira javnost animira i zainteresuje za COR. Interesovanje se može izazvati ponuđenim **igrama ili kviz-pitanjima** da bi se podstakla interakcija.

Još jedna mogućnost je da se postavi kutija na bilo kojoj manifestaciji ili u opštinskom objektu, „**vremenska kapsula**” u kojoj građani mogu da ostavljaju želje, očekivanja i ideje o tome kako će svet izgledati 2030. godine. To je odlično sredstvo za popularizaciju i kod obrazovnih ustanova.

Druga opcija je da se postavi **foto izložba**, gdje će predstaviti fotografije, video snimci i/ili umetnost lokalnih žitelja i inicijativa koji pričaju svoje priče o tome kako oni doprinose Ciljevima održivog razvoja.

Izvor: Weber / SDG Watch Austria

Izvor: Weber / SDG Watch Austria

► Radionice o COR

Radionice se mogu organizovati za opštinske službenike da bi se proširila njihova znanja o COR ili da bi razmenili informacije o tome kako redovni rad doprinosi ostvarenju COR. Radionice se mogu održavati ne samo interno, nego se mogu i proširiti tako da uključuje različite zainteresovane strane i partnerske grupe. U zavisnosti od organizacije i agende, radionice kao veoma fleksibilno sredstvo mogu biti podesne za sve korake u popularizaciji. Nekoliko ideja o tome kako organizovati radionicu uz pomoć interaktivnih sredstava može se naći u narednom potpoglavlju.

3.4 Korak 4:

Formiranje partnerskih grupa

Interdisciplinarnе partnerske grupe mogu se formirati na nekom javnom događaju ili radionici, a uspešno formiranje partnerske grupe, kao i odgovornosti i dalji koraci treba javno da se saopšte. Ovaj završni korak u popularizaciji označava završetak prvog dela ciklusa lokalizacije COR i predstavljen je u poglavlju II.3. Opis konkretnih sredstava kojima se produbljuje rad partnerskih grupa može se naći u poglavlju IV.3.

Kutak za ćaskanje o COR

28

Kategorija sredstva:

Dijalog

Trajanje:

2 sata (u zavisnosti od broja učesnika, jedna sesija traje najmanje 30 min)

Mogući učesnici:

svi pojedinci, od građana do lokalnih aktera

Potrebni materijal:

kartice sa pitanjima o COR, stolice, sto (štampani ciljevi i potciljevi ako su potrebni za objašnjenja)

Cilj / rezultat:

Početak dijaloga na širokim osnovama

Osmislila:

Opština Dilsen-Stokem (Belgija)

Procedura:

Počnite sa pripremom prijatnog okruženja: sto sa karticama na kojima su pitanja u vezi sa COR, možda kafa ili drugo piće, stolice i moderator. Dvoje ili više učesnika sede za stolom. Da bi se omogućio dijalog između učesnika, preporučuje se maksimalan broj od 4 učesnika po sesiji.

Nakon uvoda, moderator učesnicima postavlja pitanja u vezi sa COR. Ta pitanja mogla bi da obuhvataju opšte činjenice o Agendi 2030 i COR, npr. u pogledu njihovih opštih i specifičnih ciljeva. Mogla bi da se odnose i na

svetska pitanja i globalne probleme koji naglašavaju značaj COR. U zavisnosti od učesnika i atmosfere, ovo sredstvo bi se moglo koristiti kao običan format za kviz ili se pretvoriti u format za diskusiju.

Glavni cilj ovog zadatka je da se građani i ostali akteri uključe u razgovor i diskusiju o COR. Ukoliko vreme dozvoli, diskusija bi se mogla zaključiti osvrtom na ideje i predloge učesnika za delovanje na lokalnom nivou.

Izvor: Weber / SDG Watch Austria

Aktivacioni razgovor o COR

30

Kategorija sredstva:	Dijalog za angažovanje dece i mladih
Trajanje:	2 sata
Mogući učesnici:	deca, mladi, lokalni nosioci promena (idealno bi bilo mladi, da bi se mogli povezati), koji svesno ili nesvesno rade na COR (inovatori, preduzetnici, aktivisti ...)
Potrebni materijal:	Štampani materijal o Ciljevima i potciljevima održivog razvoja, stolice, sav raspoloživi informativni materijal podesan za decu i mlade
Cilj / rezultati:	Početak dijaloga na širokim osnovama
Osmislilo:	Tim za Agendu 2030, Odsek za javna partnerstva u UNICEF-u

Procedura:

Pripremiti prijatno, opušteno okruženje za panel i stolice za učesnike. Ciljna publika su starija deca i mladi, koji se nikada ranije nisu susreli sa COR i samo imaju nejasnu predstavu o Agendi 2030 Ujedinjenih nacija. Predstavnik lokalne samouprave ili uprave daje kratke uvodne napomene o odabranim COR i pruža kontekst o tome kako mladi mogu doprineti COR i šta je cilj koji se nastoji ostvariti Aktivacionim razgovorom (u zavisnosti od govornika, fokusirati se na nekoliko COR. Realizacija će biti jednostavna, ukoliko je tematski događaj sa fokusom na grupi COR).

Glavni deo događaja je moderirana diskusija u stilu tribine, sa 4-5 govornika koji su „nosioci promena“. Oni predstavljaju sebe i svoj rad u jednom minutu. Govornici treba da završe komentarom o tome da li su znali za COR pre ovog događaja i da li njihov rad ima veze sa konkretnim COR. Nakon kratkog predavljanja, sledi diskusija/blok za pitanja i odgovore sa publikom. Moderator mora da animira publiku. Pitanja se, na primer, mogu odnositi na to da li je publika ranije čula za COR, koja od njihovih svakodnevnih aktivnosti utiče na pomenuti COR i kako, ili kako bi mogli da aktivno učestvuju u promovisanju COR.

Na kraju bi trebalo da moderator rezimira rezultate. Informativni materijal o COR i drugi predmeti u vezi sa COR, kao što su bedževi i kviz-kartice, dele se učesnicima. Za detaljnije informacije o tome kako organizovati aktivacioni razgovor, pogledati ovde.¹²

¹² https://www.unicef.org/agenda2030/files/SDGActivateTalkMethodology_LocalYoungChangeMakers_final_v2.pdf

4 Primeri sa Zapadnog Balkana

4.1 Bijeljina (Bosna i Hercegovina)

Grad Bijeljina promoviše i lokalizuje Agendu 2030 i COR

32

Osnovne informacije

Inicijatori: Grad Bijeljina

Kontakt detalji:
Ankica Todorović (ankica.todorovic@gradbijeljina.org) i Mile Pejčić (mile.pejtic@gradbijeljina.org)

Vremenski okvir:
2017-2018.

Uključeni akteri:
Gradska uprava Bijeljine

Fokus (odabrani COR):
Svih 17 COR

Kratak opis:

Početkom 2017. godine, grad Bijeljina opredelio se za pristup odozdo na gore i počeo sa podizanjem nivoa svesti kod lokalnih aktera u gradu. Glavne aktivnosti obuhvataju:

- ▶ Pregled poznavanja COR među predstavnicima javnog, privatnog i civilnog sektora.
 - ▶ Obavljanje konsultacija sa relevantnim međunarodnim organizacijama, uključujući UN u BiH, o pristupu promociji i lokalizaciji COR.
 - ▶ Definisavanje koncepta promocije/popularizacije i lokalizacije Agende 2030/COR.
 - ▶ Obuku opštinskog osoblja o metodologiji/interaktivnom sredstvu UN BiH koja se može koristiti u obuci za popularizaciju.
- ▶ Početak obuka za popularizaciju namenjene partnerskim grupama na nivou grada Bijeljine (koje se sastoje od predstavnika privatnog, javnog, civilnog sektora i naučnih ustanova) i drugim zainteresovanim stranama.
 - ▶ Lokalizacija COR u Bijeljini je počela realizacijom konkretnih projekata u PARTNERSTVU sa privatnim, javnim i civilnim sektorom i naučnom zajednicom – npr. jačanje veština nezaposlenih lica u skladu sa potrebama privatnog sektora; otvaranje inkluzivnog igrališta za decu sa posebnim potrebama i onu bez njih; veći broj praktičnih vežbi za 7 deficitarnih zanimanja potrebnih na tržištu rada; uvođenje 2 nova zanimanja u stručne škole, itd.
 - ▶ Uključivanje COR u revidiranu Strategiju razvoja Grada Bijeljine za period 2019 - 2023.

Ciljne grupe za popularizaciju:

Javni sektor, privatne firme, NVO sektor, naučna zajednica, medijski predstavnici – kao prenosioci znanja i informacija ciljnim grupama koje predstavljaju.

Metode i sredstva:

- ▶ Presentacija u power point-u o formiranju Agende 2030/COR, njihovom značaju i tome kako uključiti sve aktere kojima su namenjeni, poput građana i predstavnika institucija i organizacija koje predstavljaju.
- ▶ Primena interaktivnog instrumenta UN BiH – grupni rad.

4.2 Bijeljina (Bosna i Hercegovina)

„Partnerstvom do održivog razvoja”

34

Osnovne informacije

Inicijatori: Gradska uprava Bijeljine

Kontakt podaci: Ankica Todorović (ankica.todorovic@gradbijeljina.org) i Mile Pejčić (mile.pejtic@gradbijeljina.org)

Vremenski okvir: 2018.

Uključeni akteri: Gradska uprava Bijeljine, privatna preduzeća „Megadrvo” i „StecoCentar”, NVO „RotarAct”, ambasade Švajcarske i Bugarske u BiH

Fokus (odabrani COR): COR 10, 11, 17

Kratak opis:

Aktivnosti na podizanju nivoa svesti o značaju Agende 2030/COR tokom 2017. godine u gradu Bijeljini dovele su do konsolidacije partnera u ostvarivanju konkretnih mera kojima se promovišu glavni stubovi Agende 2030. Na inicijativu Gradske uprave Bijeljine i uz podršku dva lokalna privatna preduzeća, „Megadrvo” i „StecoCentar” i NVO „RotarAct”, u Bijeljini je 2018. godine otvoreno inkluzivno dečije igralište u glavnom Gradskom parku. Finansijski, igralište su podržale ambasade Bugarske i Švajcarske u BiH.

Ranije je to mesto mogao koristiti samo ograničen broj dece, usled činjenice da se plaćao ulaz i da nije bilo mogućnosti za decu sa invaliditetom.

Ostvareni konkretni rezultati, na osnovu COR 10, 11 i 17:

- ▶ Moderno i bezbedno održivo igralište – izgrađeno od visokokvalitetnog drveta sibirskog ariša, pod video nadzorom
- ▶ Inkluzivno igralište – izgrađeno da odgovara i deci sa razvojnim poteškoćama i onoj bez njih
- ▶ Omogućen jednak pristup za svu decu.

Ovaj projekat je konkretan rezultat pojačane svesti o značaju Agende 2030/COR i predstavlja konkretnu meru u lokalizaciji COR kroz partnerstvo za dobrobit zajednice.

Ciljne grupe za podizanje nivoa svesti:

Javni sektor, privatna preduzeća, NVO sektor, građani.

Metode i sredstva:

- ▶ Presentacija u power point-u o uspostavljanju Agende 2030/COR, njihovom značaju i konkretnim primerima o tome kako sve zainteresovane strane kojima je namenjena mogu početi da se uključuju, kao građani, kao i predstavnici institucija i organizacija koje predstavljaju.
- ▶ Kontinuiran dijalog i promocija COR na sastancima i u kontaktima sa pomenutim ciljnim grupama.
- ▶ Velika obaveštajna tabla postavljena na ulazu u igralište na kojoj se promoviše 17 Ciljeva održivog razvoja i partnerstvo javnog, civilnog i privatnog sektora.

4.3 Elbasan (Albanija)

Nedelja globalnih ciljeva: Inovacije – ključ za ostvarenje COR

Osnovne informacije

Inicijatori: Opština Elbasan i agencije UN u Albaniji

Kontakt podaci: /

Vremenski okvir: septembar 2017.

Uključeni akteri:

Organizacije civilnog društva, članovi Opštinskog veća

Fokus (odabrani COR):

Svih 17 COR

Kratak opis:

Agencije UN u Albaniji organizovale su proslavu druge godišnjice usvajanja COR nedeljom aktivnosti, popularizacije i odgovornosti za održivi razvoj. To je organizovano u vidu niza događaja u opštini Elbasan, uključujući javne manifestacije i držanje dodatnih časova u državnim školama.

Ciljne grupe za podizanje nivoa svesti:

Organizacije građanskog društva, mladi, članovi opštinskog veća, građani.

Metode i sredstva:

- ▶ Dvodnevni „Hakaton” uz učešće Mladih Elbasana na izradi brzih pobjedničkih inovativnih rešenja uz dugoročan uticaj na ostvarenje COR / realizaciju platformi otvorenih izvora za realizaciju COR.
- ▶ Sastanak u Skupštini grada Elbasana pod nazivom „Elbasan 2030” poslužio je kao platforma za razmenu ideja, stvaranje partnerstava, angažovanje zajednica, pridobijanje podrške javnosti i pokretačkih akcija za ostvarenje Ciljeva održivog razvoja na lokalnom nivou.
- ▶ Najveći čas na svetu u dve državne škole u Elbasanu. Ova inicijativa približila je COR mladima i njihovim nastavnicima širom sveta. Cilj ovog događaja bio je da svako dete oseti značaj COR i podstakne se na podršku i delovanje.

4.4 Zemun (Srbija)

Javna manifestacija u cilju promocije COR

Osnovne informacije

Inicijatori: Opštine Zemun (Srbija) i Ofenbah na Majni (Nemačka)

Kontakt podaci: Tanja Kukobat, tanja.kukobat@zemun.rs

Vremenski okvir: 2018.

Uključeni akteri: Opština Zemun, Misija UN u Srbiji, Privredna komora Srbije, Nacionalna služba za zapošljavanje, Centar za socijalni rad, Poljoprivredni fakultet, Stalna konferencija opština i gradova, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, šefovi kancelarija u Opštini Zemun, Narodnoj skupštini Srbije, itd.

Fokus (odabrani COR): 17 COR

Kratak opis:

Javna manifestacija za održivi razvoj: zajednički napori Zemuna i Ofenbaha na Majni

Svaka od 17 odabranih škola dobila je zadatak da predstavi po jedan COR. Učenici su analizirali trud i rezultate svojih škola i lokalnih zajednica u pogledu realizacije COR i izneli predloge za poboljšanje vidljivosti Agende 2030 u njihovoj sredini i za ostvarenje konkretnog COR. Učenicima su podeljene majice sa slikom COR na prednjoj strani i formirali su školske timove koji su pred publikom imali izlaganja. Učenici su pokazali visok stepen svesti, interesovanja i kreativnosti, kao i odgovornosti i želje da se bave pitanjima održivog razvoja.

Zahvaljujući brojnim muzičkim izvedbama, literarnim tačkama, kratkim informacijama koje su profesori davali o COR i nastupu učenika, ovaj događaj bio je univerzalan i otvoren za javnost, zanimljiv i inspirativan.

Među promotivnim materijalom bile su brošure o COR, notesi, olovke i flajeri koji su deljeni učesnicima i posetiocima.

Ciljne grupe za podizanje nivoa svesti:

Deca školskog uzrasta, iz osnovnih i srednjih škola, starija lica iz udruženja starih, NVO, opštinska uprava, državne ustanove u čije nadležnosti spada Agenda 2030, Skupština Srbije i predstavnici Ministarstva.

Metode i sredstva:

Javna manifestacija

4.5 Prizren (Kosovo*¹³)

Jačanje socijalnih prava marginalizovanih grupa u Opštini Prizren

Osnovne informacije

Inicijatori: NVO Nevo Koncepti, opštinske radne grupe (RG)

Kontakt podaci: o.osmani@nevokoncepti.org, blerinabytyqi06@gmail.com

Vremenski okvir: jun 2017 – decembar 2018.

Uključeni akteri: NVO, članovi opštinskih RG, pružaoci usluga, deca, žene, stanovnici

Fokus (odabrani COR): COR 1, 3, 4, 5, 10, 16, 17

Kratak opis:

Cilj projekta bio je jačanje kapaciteta svih aktera koji pružaju usluge marginalizovanim grupama, jačanje stepena koordinacije među zainteresovanim stranama i podizanje nivoa svesti o značaju zaštite prava marginalizovanih grupa. Celokupan cilj je unapređenje pristupa za marginalizovane grupe institucionalnim uslugama, pružanje podrške posredovanjem u procesu pristupa socijalnim, zdravstvenim, obrazovnim uslugama, itd.

Održano je **16 radio debata** na lokalnom radiju na romskom jeziku i učesnici su bili članovi RG, deca koja pohađaju interkulturalne aktivnosti i obuke, učenici koji su pohađali pripremne tečajeve za maturski ispit, predavači na kursevima, kao i gostujući članovi porodica. **7 TV debata** održano je na lokalnoj TV sa članovima RG i pružene su informacije o uslugama koje nude lokalne ustanove i o načinu na koji marginalizovane grupe mogu da pristupe ovim uslugama.

Organizovane su **4 obuke** za žene i mlade devojke iz marginalizovanih grupa. Na obukama su predavači bili članovi RG projekta, koji su omogućili jačanje kapaciteta i znanja na teme povezane sa potrebama koje su utvrđene u ovim grupama. Svakog meseca vođeni su **redovni sastanci u cilju popularizacije** sa meštanima, u cilju podizanja nivoa njihove svesti o socijalnim pravima i uslugama koje se pružaju na lokalnu. Sastanke su vodili članovi RG. Održano je **10 obuka za decu** radi jačanja kapaciteta i podizanja nivoa svesti, na teme koje se odnose na njihova prava. Učesnici su bila deca iz marginalizovanih porodica. Organizovano je i **10 interkulturalnih aktivnosti sa decom** u svrhu socijalizacije dece iz različitih zajednica i njihovog uključivanja u zajedničko društvo.

¹³ Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i mišljenjem MSP o proglašenoj nezavisnosti Kosova

Organizovane su **opširne obuke** za decu iz romske, aškalijske i egipatske zajednice radi pripreme završnog testa i maturalnog ispita. Odabrani su učenici osnovnih i srednjih škola za pohađanje jednomesečnog pripremnog tečaja za ispite. Nakon maturalnog ispita, organizovan je kurs karijerne orijentacije za buduće studente iz romske, aškalijske i egipatske zajednice. Obavljene su **3 posete razmene** za RG u opštinama Priština, Uroševac i Gnjilane. Radne grupe su razmenile iskustva o radu na rešavanju pitanja marginalizovanih grupa. Tokom ovih poseta, RG i projektno osoblje Opštine Prizren upoznato je sa metodama terenskog rada i slučajevima posredovanja kod institucionalnih usluga. Održana su **3 okrugla stola** sa članovima RG i pružiocima socijalnih usluga za marginalizovane grupe i svim relevantnim akterima, o saradnji između sektora i sa svim relevantnim akterima na unapređenju usluga i podršci marginalizovanim grupama u pristupu institucionalnim uslugama.

Ciljne grupe za podizanje nivoa svesti:

NVO, javni sektor, medijski predstavnici kao prenosioci stečenog znanja i informacija, deca, žene i drugi stanovnici.

Metode i sredstva:

Opsežne medijske i društvene aktivnosti, TV i radio debate, štampane reklame, javne informativne manifestacije, aktivnosti za podizanje nivoa svesti kod dece, žena i ostalog stanovništva.

5 Međunarodni primeri

5.1 Gent (Belgija)

Glasovi COR: Gent

42

Osnovne informacije

Inicijatori: the SHIFT (Belgijska mreža za održivost), Gradsko veće Genta

Kontakt podaci: gentinfo@stad.gent

Vremenski okvir: 2016-2017.

Uključeni akteri: 23 odeljenja gradske uprave, privredni subjekti, lokalne NVO, NPs, građani.

Fokus (usmeren na COR): svi 17 COR.

Kratak opis:

Projekat podizanja nivoa svesti otpočeo je 2016. godine, kada je 17 stručnjaka za održivi razvoj imenovalo 8 opština i organizacija za "glasove COR". Tim „glasovima” su dodeljena sredstva za otpočinjanje projekata komunikacije i učešća kako bi se širilo znanje o COR. Vodeći glas COR, Gent, pokrenuo je „Izazov održivosti“ kao niz takmičenja sa visokim publicitetom između Glasova COR na razne teme (uključujući biciklizam, feminizam, regionalne i proizvode bez mesa). Mnogi drugi projekti namenjene podršci COR, pokrenuti su od strane grada kao i ostalih zainteresovanih strana i građana tokom i nakon konkretne kampanje.

Ciljne grupe za podizanje nivoa svesti:

Razne manifestacije i projekti bili su namenjeni građanima svih doba i statusa.

Metode i sredstva:

- ▶ Takmičenja: „gejmifikacija”, opštine učesnice, škole ili organizacije koje su se međusobno nadmetale u postizanju najveganskih dana, kilometrima pređenim biciklom ili popularizaciji tema seksizma, feminizma i rodno motivisanih nejednakosti. Međurezultati i konačni bodovi su javno saopštavani.
- ▶ Široko oglašavanje na društvenim mrežama, TV i novinama. Javni događaji i žurke sa ciljem informisanja.

5.2 Štuttgart (Nemačka)

Aktivnosti podizanja svesti o održivosti

44

Osnovne informacije

Inicijatori: lokalne inicijative i konsultovanja o održivosti, delimično uz podršku gradske uprave.

Kontakt podaci: www.meinstuttgart-meinewelt.de, www.uebermorgen-markt.de, www.zirkusmuttererde.de

Vremenski okvir: kampanja je inicirana 2017. godine, godišnji sajam i festival su se prvi put održali 2016. godine

Uključeni akteri: različite lokalne nevladine i neprofitne organizacije, obrazovne ustanove, privredni subjekti i stanovnici.

Fokus (usmeren na COR): svih 17 COR (nakon šireg saznanja o održivosti).

Kratak opis:

Katalizator za lokalnu akciju je bila nemačka nacionalna inicijativa „Dani održivosti“ čiji je fokus na podizanju svesti o Agendi UN 2030 i COR. Kampanju „Moj Štuttgart, moj svet“ su inicirale brojne lokalne inicijative, uz podršku gradske uprave, u cilju pružanja podrške lokalnom sprovođenju Agende 2030. Glavni cilj kampanje je bio da se spoji i angažuje dijalog orijentisan na akciju između lokalnih aktera. Godišnji „Sajam Übermorgen (prekosutra)“ sa fokusom na održivu proizvodnju i potrošnju inicirao je „Übermorgen Magazine“ i lokalna konsultantska kuća o održivosti. „Circus Mother Earth Festival“ svake godine organizuje privatno udruženje sa ciljem da se podigne svest i da se podstakne akcija ka održivijem društvu.

Ciljne grupe za podizanje nivoa svesti:

Različiti događaji su bili usmereni na stanovnike različitih starosnih dobi i iz različitih okruženja, ali su sajam i festival naročito imali za cilj da stvore mogućnost povezivanja ljudi (*networking*) za različite društvene, ekonomske, kulturne i obrazovne inicijative i aktere. Sajam i Festival imaju poseban fokus na aktivnosti za decu i sa decom.

Metode i sredstva:

- ▶ Različiti tipovi događaja tokom kampanje: Kuvarske emisije s političarima uživo, javne žurke sa zamenom odeće, vođene gradske ture, filmske projekcije sa diskusijama ili tematskim nedeljama s raznim institucijama koje učestvuju, svaka razvija vlastiti program.
- ▶ „Sajam Übermorgen“: Platforma za lokalne proizvođače, prodavce i inicijative. Organizacija sajma prema kriterijumima održivosti (saobraćaj, energetika, upravljanje vodama i otpadom, reciklažni materijali, posuđe i drugo). Informacioni i prodajni štandovi, praćeni radionicama, muzikom i kulinarskim sesijama za ljude kojima je to potrebno.
- ▶ Circus Mother Earth Festival (Festival posvećen Majci Zemlji): Platforma za lokalne inicijative, Dobrotvorne organizacije, obrazovne ustanove. Muzika, informacije, buvljaci, edukativne igrice, radionice.

5.3 Beč (Austrija)

Podizanje nivoa svesti za i putem Lokalne agende 21+ u Beču

Osnovne informacije

Inicijatori: gradska uprava i gradsko veće, Agenda 21+ okružne kancelarije.

Kontakt podaci: www.la-21wien.at

Vremenski okvir: LA21 je pokrenut 1998. godine.

Uključeni akteri: lokalne zainteresovane strane, privredni subjekti, građani.

Fokus (usmeren na COR): svih 17 COR (nakon šireg saznanja o održivosti).

Kratak opis:

Lokalna Agenda 21 („održivost na malom nivou“) u Beču se sprovodi na gradskom i okružnom nivou. U ovom trenutku, u 7 okruga rade kancelarije Agende 21+. Ove kancelarije uspostavljaju direktan kontakt sa građanima i akterima koji su zainteresovani za održivi razvoj i potencijalno iniciranje sopstvenog projekta u toj oblasti. Oni obaveštavaju o održivom razvoju u gradu Beču, oblastima akcije i mogućnostima učešća u odlučivanju i aktivnom uključivanju. Oni „omogućuju“ akciju na lokalnom nivou. Zahtevaju različite projekte i drugu finansijsku i organizacionu podršku. Glavni fokus na njihov rad je podizanje svesti, kako za održivi razvoj tako i za mogućnost aktivnog učestvovanja i iniciranja projekata za građane.

Ciljne grupe za podizanje nivoa svesti:

Različiti događaji i kampanje targetiraju građane svih starosnih doba i okruženja. Pozivi za projekte pre svega targetiraju muškarce, zainteresovane strane i neprofitne organizacije.

Metode i sredstva:

- ▶ **„Grätzloasen“/lokalne oaze:** javne intervencije u cilju podizanja svesti i stvaranja znatiželje. Intervencijama često želi da se iritira i postavlja pitanje raspodele javnog prostora sa ili od strane građana. Na primer, parking mesta kao rekreativni prostori, oaze za decu ili mesta za javno okupljanje, časovi plesa na gradskim trgovima, predavanja, modne revije na trotoaru, fitnes, igraonice ili javne večere na putevima, ćoškovima, u parkovima i tako dalje.
- ▶ Podizanje svesti kroz **saradnju sa školama:** pripremne konferencije sa nastavnicima i stručnjacima, posle kojih slede projekti sprovođenja u koje su uključeni učenici i zajedničko kreiranje odgovarajućeg materijala za učenje.
- ▶ **„Agendamarker“:** javno obeležavanje mesta, gde su projekti i intervencije učestvovali/ učestvuju ili će učestvovati. Jedinstveni piktogram, hešteg ili QR-kod (matrični/dvodimenzionalni bar kod), koji dovode do dodatnih informacija o pozadini i opcijama za aktiviranje.

5.4 Solingen (Nemačka)

„Globalna održiva opština“ Solingen

48

Osnovne informacije

Inicijatori: gradska uprava i gradsko veće, lokalna konsultantska kuća o održivosti i kancelarija Agenda21.

Kontakt detalji: koordinator Arijana Bišof, strategischeplanung@solingen.de

Vremenski okvir: projekat GNK otpočet 2015. godine, proces podizanja svesti za strategiju održivosti 2017. godine.

Uključeni akteri: lokalne i nacionalne NVO, kancelarija Agenda21, naučne ustanove, privredni subjekti, građani.

Fokus (usmeren na COR): svih 17 COR.

Kratak opis:

Godine 2015. Solingen, kao jedan od 15 gradova u pokrajini Severna Rajna-Vestfalija, učestvovao je u pilot projektu „Globalna održiva opština“, koji je od nemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj pozvan da promoviše Agendu 2030 na lokalnom nivou. Uz kampanje za podizanje svesti, razvijena je strategija za održivi razvoj uz učešće lokalnog stanovništva. Strategija održivosti, zasnovana na rezultatima konferencija o održivosti, uključujući indikatore vezane za COR i skup lokalnih mera, objavljena je 2018. godine.

Ciljne grupe za podizanje nivoa svesti:

Informativni događaji i konferencije bili su usmereni na odrasle građane.

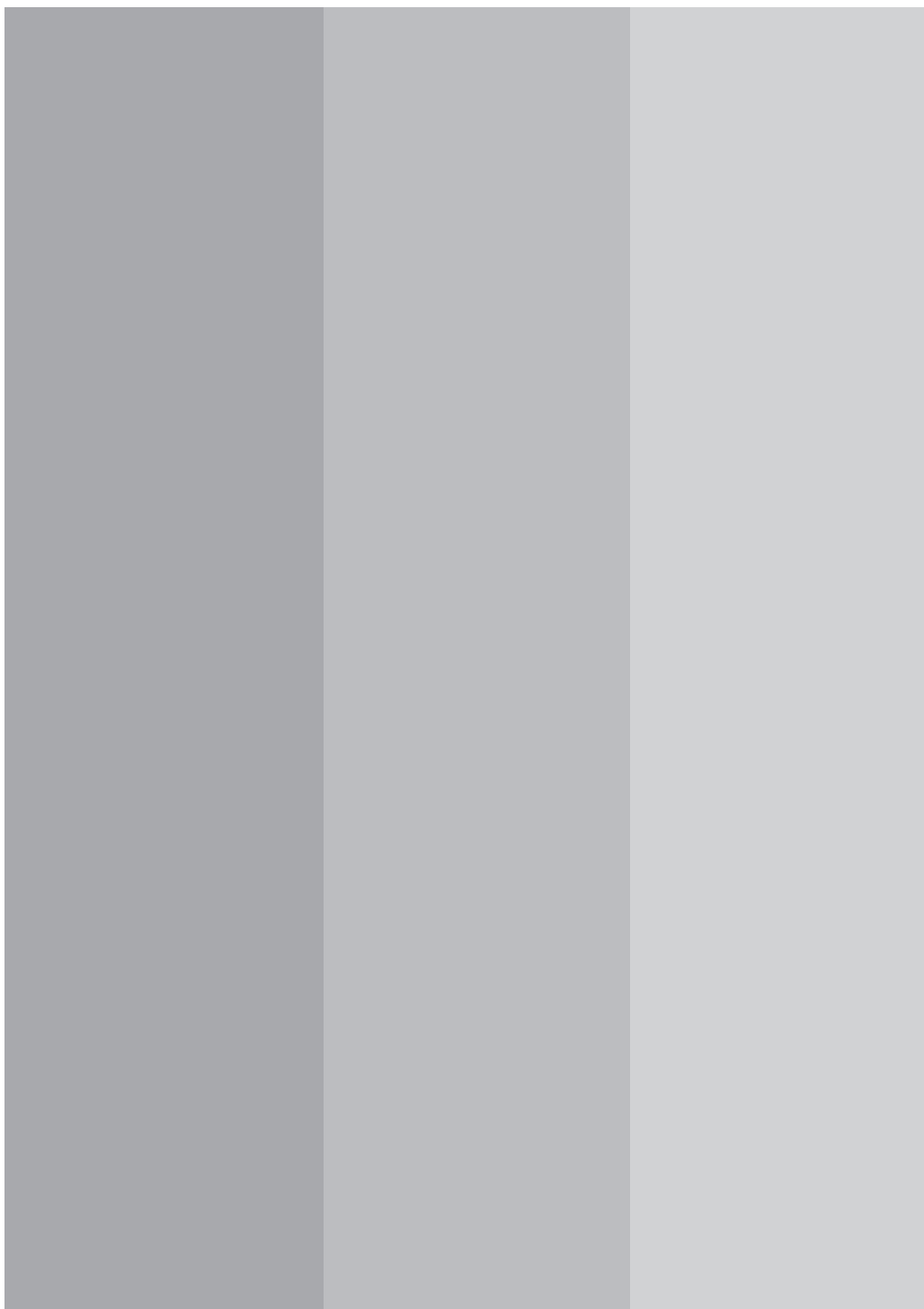
Metode i sredstva:

- ▶ **Nekoliko sastanaka za javno umrežavanje** u okviru predstavnika drugih opština: diskusije i radionice o praktičnim mogućnostima za akciju na lokalnom nivou.
- ▶ **„Konferencije o održivosti“**: format učešća za komuniciranje značaja Agende 2030 za lokalni nivo i izvođenje potencijalnih mera. Doprinos i opis postupka od strane predstavnika gradova nakon čega slede interdisciplinarne grupe koje rade na specifičnim ciljevima održivog razvoja sa zajedničkim razmatranjem rezultata. Detaljna dokumentacija događaja i rezultata onlajn.
- ▶ Participativni razvoj indikatora održivosti za strategiju: zaposleni u gradovima, političari, interesne grupe i građani radili su na indikatorima u malim grupama, kako bi dobili razumevanje složenosti održivog razvoja.
- ▶ Pozivnice za događaje putem društvenih medija i letaka svim javnim institucijama (škole, univerziteti, kompanije, sajmovi i dr.). Javni informativni događaji.

4

**Uspostavl-
janje lokalne
agende COR**

1 Integrisanje COR u lokalne strategije

Iako je važno kao prvi korak razumeti i podići svest o ciljevima održivog razvoja, u isto vreme opštine moraju razmišljati o sledećem koraku o lokalizaciji: integraciji COR u lokalnu strategiju. Da ne bi preplavili osoblje i partnere ciljevima koji imaju za cilj rešavanje globalnih izazova izmerenih stotinama indikatora, COR se moraju podeliti na oblasti gde je uticaj moguć, promena ostvariva, a poboljšanje vidljivo.

Treba imati u vidu da COR ne moraju nužno imati sopstvenu strategiju. Gotovo sve opštine imaju postojeće strategije i planove, npr. za lokalni razvoj, sprečavanje siromaštva ili poboljšanje poslovanja. COR treba da budu integrisani u ove već postojeće programe. Sledeći koraci se mogu koristiti kao smernice za integraciju COR:

Korak 1 Postavljanje odgovornosti COR u opštinama

Važna mera je nominovanje i imenovanje osobe ili organizacione jedinice koja će biti odgovorna za sprovođenje Agende 2030 u opštini. Ovo uključuje sve aktivnosti unutar ciklusa lokalizacije kao što je prikazano u [poglavlju II.3](#). U idealnom slučaju, ova dodela odgovornosti bi trebalo da se desi i pre prvih mera za podizanje svesti.

Korak 2 Skeniranje postojećih strategija

Postojeće lokalne strategije se preispituju kako bi se ocenio *status quo* i gde postoji pogodnost za ciljeve održivog razvoja. Pažnja treba da bude usmerena ka pronalaženju slepih tačaka ili potencijalnih sinergija, stvaranju svesti o multidisciplinarnim efektima i stvaranju veza sa opštim ili lokalnim ciljevima. Ovaj korak se može koristiti za pronalaženje inspiracije i novih ideja za kombinovanje postojećih politika sa Agendom 2030. Cilj ove aktivnosti je da se stvori transparentnost i da se ima pregled kao osnova za dalje delovanje.

Korak 3 Definisanje prioriteta COR na opštinskom nivou

Ovaj korak za određivanje prioriteta identifikuje one ciljeve koji su od najvećeg značaja za specifični kontekst opštine. Ovo je ključna faza odlučivanja između uprave i politike, jer svaka opština može odrediti svoj fokus pojedinačno. Partnerske grupe treba da budu uključene u ovaj proces kako bi se osiguralo da su potrebe građana i partnera u središtu prioriteta. Korišćenje interaktivnih alatki na takvim sastancima partnerskih grupa podržava ovaj proces. Konkretni predlozi takvih alatki mogu se naći u nastavku ovog poglavlja.

Korak 4 Definisanje strateških ciljeva za sprovođenje COR

Nakon postavljanja prioriteta za određene ciljeve, određivanje strateških ciljeva je idealan način za lokalizaciju COR. Važno je da opštine odrede ciljeve koji su u njihovom delokrugu i odgovaraju mandatu lokalne vlasti. Stoga, izbor se mora izvršiti na osnovu kapaciteta i odgovornosti opštine o kojoj je reč. Takvi strateški ciljevi, zasnovani na prioritetnim ciljevima održivog razvoja, mogu biti, na primer, obezbeđivanje zdravije ishrane za decu, obezbeđivanje transparentnih i participativnih procesa budžetiranja, ulaganje u sigurnu i poboljšanu infrastrukturu i tako dalje. Ako je moguće, treba sprovesti instrumente upravljanja projektima, kao što su postavljanje jasnih odgovornosti, dogovaranje vremenskog rasporeda i postavljanje merljivih i realnih ciljeva određivanjem indikatora. Kao i u prethodnom koraku, partnerske grupe treba da budu uključene u ovaj proces.

Korak 5 Integrisanje ciljeva povezanih sa COR u postojeće strategije i planove

Konačno, opština mora konsolidovati postojeće strategije sa tek prilagođenim strateškim ciljevima koji su povezani sa COR. Ovo se odnosi na bilo koji razvojni plan, koncept ili misiju unutar opštine.

Korak 6 Komuniciranje i praćenje nove strategije

Kao i kod svih procesa strateškog planiranja, on se ne završava pisanjem strateških ciljeva, već se nastavlja u njihovoj stalnoj komunikaciji i razmeni. Neki alati opisani u [poglavlju III.3](#) mogu biti korisni za ovu fazu. Uspostavljene partnerske grupe treba da nastave da diskutuju o strategijama i da njihove mreže treba da se koriste za širenje informacija kako bi se oni pretočili u konkretne akcije. Uz uspostavljene indikatore, nadzor je od suštinskog značaja za stvaranje povratnih informacija i obezbeđenje postizanja ciljeva.

Uspostavljanje lokalnog plana za COR ne uključuje samo integraciju COR u lokalne strategije, već bi trebalo da se odrazi i na aktivnosti opštine. Sledeće poglavlje daje pregled kako bi takve akcije mogle izgledati.

2 Sprovođenje konkretnih aktivnosti usklađenih sa COR

Konkretne aktivnosti koje se odnose na postizanje ovih COR mogu biti preduzete od strane opština gotovo odmah i bez mnogo truda i korišćenja resursa. Neke akcije su jednostavno proširenje zadataka koje opštine već ispunjavaju. Druge zahtevaju više planiranja i pripreme. Sledeći spisak akcija koje su grupisane po opštem strateškom cilju daje neke ideje za konkretne mere. One se fokusiraju na šest ciljeva održivog razvoja koji se odnose na socijalno uključivanje Regionalne konferencije o socijalnom uključivanju i (re-) integraciji kroz COR, održane u Sloveniji u aprilu 2018. godine¹³.

¹³ “Regionalna konferencija o socijalnom uključivanju i (re) integracija kroz Agendu 2030 i COR, održana je 17. i 18. aprila 2018. godine u Brdu, u Sloveniji sa fokusom na izazove u donošenju Agende 2030 i ciljeva održivog razvoja (COR) na lokalnom nivou, u cilju napretka u postizanju socijalne uključenosti u zemljama Zapadnog Balkana i šire, u Jugoistočnoj Evropi. Konferenciju je organizovala Mreža Asocijacija lokalnih vlasti Jugoistočne Evrope (NALAS), uz podršku GIZ projekta “Socijalna prava za osetljive grupe (SoRi)”, finansiranog od strane nemačkog Federalnog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

Unaprediti društvenu inkluziju

aktivnom borbom protiv siromaštva dece, posebno podržavajući samohrane roditelje (kompenzujući smanjenje minimalnog dohotka, na primer pružanjem podrške za finansiranje školarina, lečenja, kirije, imovine, programa za slobodno vreme, itd.), porodični život kroz usluge brige o deci, organizovanje roditeljskih radionica, itd., uz finansijske beneficije, kao što su besplatne karte za bazene, lociranje vrtića, centara za brigu o deci i škola u blizini domova za starije osobe/ustanova za negu, za podršku saradnji i razmeni između generacija, organizovanje usluga mobilne kućne nege za starije osobe, uključujući „obroke za one na točkovima“ (*meals for wheels*), usluge čišćenja itd., veštine čitanja i pisanja, osobe sa migracionim poreklom i osobe sa posebnim potrebama (kursevi jezika, kompjuters-

ki kursevi, (nova) medijska pismenost, itd.) promovisanje živih struktura komšiluka kroz podršku proslava u komšiluku, izgradnju struktura u zajednici, itd. osnova za bolje učešće marginalizovanih grupa u društvenom i kulturnom životu, kao i na tržištu rada.

Obezbediti ekonomski rast...

- ▶ kombinovanjem ekonomskog razvoja sa socijalnim i ekološkim aspektima (kriterijumi kvaliteta za **start-up** preduzeća, povezivanje postojećih subvencija sa unapređenjima u vezi sa ovim kriterijumima);
- ▶ organizovanjem turneja kroz inovativne regionalne kompanije, koje su osmislili regionalni kreativni timovi, obraćajući se učenicima, studentima, itd;
- ▶ promovisanjem inovativnih početnika, obezbeđivanjem poslovnih prostora i prostora za zajednički rad za početnike ili aktivnom podrškom postavljanja takvih prostora (slobodna radna mesta);
- ▶ sprečavanjem ili ograničavanjem privatizacije opštinskih javnih preduzeća (komunalna preduzeća, kompanije za javni prevoz);
- ▶ širenjem interneta/širokopojsne mreže kao osnove za osnivanje inovativnih kompanija;
- ▶ jačanjem domaćeg turizma formiranjem mreža aktera (zajednička marketinška strategija, razvoj novih ponuda).

Pružanje podrške održivom razvoju i jednakim mogućnostima...

- ▶ objavljivanjem članaka u opštinskim novinama u cilju povećanja vidljivosti i promovisanja građanskih projekata koji su uključeni i bez prepreka, kao i da se saopštavaju ponude i odabira udruženja za studijske posete društveno održivim projektima u regionu, u drugim gradovima ili zemljama;
- ▶ promovisanje istih mogućnosti u (obrazovanju) organizovanjem „Dana devojčica“, „Dečijeg univerziteta“ i „Studentskog univerziteta“;
- ▶ ponudom obuke za prevenciju nasilja i samoodbrane;
- ▶ doslednim sprovođenjem pristupačnosti u javnim zgradama i kreiranjem javnih prostora bez prepreka kao mesta okupljanja za sve građane.

Rad ka rodnoj ravnopravnosti...

- ▶ ispunjavanjem rodnih kvota u lokalnim odborima i samim nadzornim odborima kompanija;
- ▶ zahtevanjem jednake zarade za jednak rad i sprovođenjem mera za usklađivanje rodnog jaza u zaradama (dalja obuka za više žena na rukovodećim pozicijama, seminari za ponovni ulazak nakon porodiljskog odsustva, podrška za odsustvo roditelja s posla i omogućavanje rada sa nepunim radnim vremenom na rukovodećim pozicijama);
- ▶ obezbeđivanjem besplatne brige o deci i prilagođavanjem sedmičnom radnom vremenu na nivou opštine;
- ▶ proširenjem popodnevene brige u školama (uglavnom u ruralnim područjima);
- ▶ širenjem modela brige o deci tokom praznika (participativne igre i mogućnosti učenja);

- ▶ aktivnim promovisanjem skloništa za žene, grupa za samopomoć, klubova;
- ▶ uspostavljanjem regionalnog savetovališta/kontakt osobe;
- ▶ ponudom i promocijom programa osnaživanja i radionica za mlade (devojčice i mlade žene sa/bez migrantske pozadine, LGBTIQ).

Izgradnja snažnih institucija i unapređenje upravljanja...

- ▶ promovisanjem „izgradnje kapaciteta“ u opštinskim upravama, kako bi se povećala efikasnost i razvili potencijali za sprovođenje (razvoj osoblja, organizacione strukture);
- ▶ obezbeđivanjem interkulture i interdisciplinarnе obuke u upravi (podizanje svesti o složenim društvenim, ekonomskim i ekološkim izazovima);
- ▶ transparentnošću javnog budžeta;
- ▶ uvođenjem obavezne antikorupcijske obuke za administraciju i lokalnu upravu;
- ▶ razvijanjem obavezujuće povelje o učešću;
- ▶ težnjom ka uspostavljanju komunikacije na nižem nivou i uključivanju svih građana (jednostavan jezik, mobilne i decentralizovane forme informisanja i učešća, proaktivno učešće).

Uspostavljanje partnerstva...

- ▶ proširenjem saradnje i partnerstva na lokalnom nivou;
- ▶ uspostavljanjem saradnje na regionalnom nivou, misleći i na grad i njegovu okolinu („Urbani region“), većim korišćenjem nacionalne i međunarodne opštinske mreže i međusobnim učenjem („Urbana diplomatija“);
- ▶ proširenjem razvojne saradnje na lokalnom nivou (saradnja sa nevladinim organizacijama, privatnim sektorom, akademskom zajednicom, itd.).

Ove aktivnosti su opštije i mogu se primeniti u različitim kontekstima. Sledeća dva primera pokazuju kako su opštine u regionu primenile konkretne akcije relevantne za njihove okolnosti. Međutim, postoji mnogo načina kako razraditi prioritete i konkretne akcije za lokalni kontekst u participativnom procesu, koji se zatim može integrisati u razvojnu strategiju opštine. Sledeće poglavlje će predstaviti radioničke alate koji se mogu koristiti prilikom angažovanja partnerskih grupa.

Primeri konkretnih aktivnosti koje su preduzele opštine u skladu sa postizanjem COR

Obrazovanje i informacije o Zakonu protiv trgovine ljudima u Elbasanu, Draču i Korči (Albanija)

Osnovne informacije

Inicijatori: Opštine Elbasan, Drač i Korča i Ambasada SAD u Tirani

Kontakt podaci: Ardiana Kasa (dka-sa@hotmail.com)

Vremenski okvir: novembar 2018 - maj 2019.

Uključeni akteri: organizacije civilnog društva, regionalni odbori za borbu protiv trgovine ljudima, ugrožene grupe, porodice žrtava, studenti univerziteta

Fokus (usmeren na COR): COR 5, 8, 16 i 17

Kratak opis:

Aktivnosti podizanja svesti i informisanja su od suštinskog značaja za povećanje znanja ugroženih grupa pogođenih trgovinom ljudima. Pružanjem niza **edukacija** sa regionalnim odborima za borbu protiv trgovine ljudima (RATC), studenti univerziteta, roditelji, žrtve trgovine ljudima kako bi Elbasan, Korča i Drač postali svesniji svojih prava u pogledu ovog pitanja.

Forumi za diskusiju će se fokusirati na nove izmene i dopune zakona o trgovini ljudima, uzimajući u obzir da državne institucije za borbu protiv trgovine ljudima, mladi ljudi i žrtve trgovine ljudima nemaju informacije o amandmanima na pravni okvir protiv trgovine ljudima. Forumi za diskusiju će se stoga usredsrediti na nove usvojene zakone i izmene i dopune koji se razmatraju.

Ciljne grupe:

Korisnici projekta su maloletnici kao žrtve trgovine ljudima, njihovi roditelji, članovi RATC, više od 1000 studenata pravnih fakulteta tri državna univerziteta, opštine Elbasan, Korča i Drač.

Metode i sredstva:

- ▶ Održavanje informativnih sesija za studente Pravnog fakulteta u Elbasanu; Korči; Univerzitet u Draču o izmenjenom i dopunjenom zakonu protiv trgovine ljudima. Forumi za diskusiju će biti organizovani i sa studentima Pravnog fakulteta Državnog univerziteta Elbasan, Drač i Korča. Oko 500 studenata će učestvovati na ovim otvorenim forumima. Stručnjaci sa terena će predstaviti teme i odgovoriti na pitanja.
- ▶ Prezentacija i dostava materijala za podizanje svesti će pratiti sve edukacije, koje će biti omogućene od strane eksperata iz sektora pravde, kao što su tužioci, advokati i socijalni radnici.
- ▶ Organizacija informativnih sesija za žrtve trgovine ljudima i njihovih roditelja trenutno u programima zaštite. Takođe će biti održane informativne sesije za žrtve trgovine ljudima koje su trenutno uključene u programe zaštite u skloništimama kao i u dnevnim centrima drugih nevladinih organizacija u regionu Elbasana.
- ▶ Debata na lokalnoj televiziji kako bi se građani informisali o izmenama i dopunama zakona o trgovini ljudima. Lokalni mediji Elbasana će se koristiti za širenje informacija široj javnosti o pravima koja proističu iz zakona/izmena i dopuna zakona za žrtve trgovine.
- ▶ Prezentacija putem društvenih medija o svim aktivnostima.

Kampanje vakcinacije u Beratu (Albanija)

Osnovne informacije

Inicijatori: Partneri per Femijet, Centar zajednice Opštine Berat

Kontakt podaci: Ingrid Jones, Alda Kondakciu, Adelajda Cabej

Vremenski okvir: januar 2019.

Uključeni akteri: pružaoci zdravstvenih usluga, interkulturalni centar zajednice Berat

Fokus (usmeren na COR): COR 3 „Osigurati zdrav život i promovisanje dobiti za sve u svim uzrastima” / Cilj 3.8

Kratak opis:

Pružaoци zdravstvenih usluga zajedno sa osobljem Interkulturalnog centra zajednice opštine sprovode aktivnosti podizanja svesti i informisanja za romsku zajednicu u opštini Berat

Cilj akcije je bio naglasiti važnost vakcinacije za decu. Nakon ove kampanje, 25 dece iz romske zajednice je vakcinisano.

Ciljne grupe:

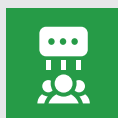
roditelji Romi

Metode i sredstva:

- ▶ Informativni sastanci zajednice
- ▶ Sastanci „jedan-na-jedan“

3 Sredstva za radionice za partnerske grupe

COR Laboratorija - zašto su COR važni u mom lokalnom kontekstu?

58

Kategorija sredstva:

Radionica

Trajanje:

2 sata

Mogući učesnici:

državni službenici, državni funkcioneri, lokalni političari, lokalna preduzeća, NVO i bilo koji drugi relevantni partneri

Potreban materijal:

odštampani ciljevi i potciljevi, papir za table sa listovima (flipchart), olovke

Cilj / rezultati:

Prikupljanje konkretnih i preporučenih akcija

Osmislio:

KDZ centar za istraživanje javne uprave

Procedura:

Svi učesnici treba da budu podeljeni u male grupe i da im se dodele različiti COR. Njima se daju materijali za radionice kao što je dokument koji objašnjava svaki COR i njihove relevantne ciljeve za lokalne vlasti, kao i papir za table sa listovima (*flipchart*) i olovke. Njihov zadatak je da procene i diskutuju o sledećem pitanju u maloj grupi:

” **Koje aktivnosti može preduzeti moja opština da podrži ovaj COR?**

Nakon što su male grupe diskutovale i zapisale svoje nalaze, svaka grupa će izneti malu prezentaciju uz pomoć kreirane table sa listovima (*flipchart*) na koji su odgovorili. Trebalo bi podsticati dijalog između grupa kako bi se pronašla sinergija između najvažnijih ciljeva održivog razvoja na lokalnom nivou. Ako vreme to dozvoljava, može proizaći diskusija o pitanjima kako se integrisani pristup može primeniti u datom gradu ili opštini.

COR 01 - KRAJ SIROMAŠTVA U SVIM NJENIM OBLICIMA I SVUDA.

Ovaj cilj je o povećanju prihoda najsiromašnijih, ali je ujedno i o osiguravanju pristupa osnovnim uslugama i zaštiti od prirodnih nesreća kao i od nesreća izazvanih ljudskim faktorom

Koje su to aktivnosti koje moja opština može da implementira da bi postigla ovaj cilj?

Relevantni ciljevi lokalnih vlasti

- 1.1** do 2030. godine, **iskorenti ekstremno siromaštvo** za sve ljude širom planete, trenutno merljivi rezultati pokazuju da ljudi žive za manje od \$ 1.25 dnevno
- 1.2** do 2030. godine, smanjiti barem za polovinu broj muškaraca, žena i dece svih uzrasta koji žive u **siromaštvu u svim njegovim dimenzijama** prema nacionalnim definicijama
- 1.3** Implementirati nacionalno odgovarajuće **sisteme socijalne zaštite** i mere za sve, uključujući osnove, a do 2030. godine ostvariti značajan obuhvat siromašnih i ugroženih
- 1.4** do 2030. godine osigurati da svi muškarci i žene, posebno siromašni i ranjive grupe, imaju jednaka prava na ekonomske resurse, kao i **pristup osnovnim uslugama**, vlasništvo i kontrolu nad zemljištem i drugim oblicima vlasništva, nasljeđivanja, prirodnih resursa, odgovarajuće nove tehnologije i finansijskih usluga, uključujući mikrofinansije
- 1.5** do 2030. godine izgraditi **otpornost prema siromaštvu** i onih u osetljivim situacijama, i smanjiti njihovu izloženost i ranjivost na događaje vezane za klimatske i ekstremne promene i drugih ekonomskih, socijalnih, ekoloških šokova i katastrofa

Izvor: KDZ 2018

Izvor: KDZ 2018

Samoprocena COR - rangiranje relevantnih COR u lokalnom opštinskom kontekstu

60

Kategorija sredstva:

Radionica

Trajanje:

2 sata

Mogući učesnici:

državni službenici, državni funkcioneri, lokalni političari i bilo koji drugi relevantni partneri

Potreban materijal:

tabela COR relevantnih za lokalni kontekst (sve COR ili izbor COR), dijagram u obliku točka („wheel“ dijagram) sa relevantnim COR, olovke

Cilj / rezultati:

Analiza lokalnog statusa quo kao osnova za konkretnu akciju

Osmislila:

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)

Procedura:

U prvom koraku, svi učesnici su upoznati sa ciljevima održivog razvoja. Ako su izabrani samo specifični COR, treba objasniti razloge za izbor.

Od učesnika se zatim traži da kvalitativno rangiraju svoj grad u odnosu na svaki od navedenih ciljeva. Rezultati se mogu popuniti u tabeli ili ilustrativno u „točak“ dijagramu sa istim sadržajem kao i tabela (primer je prikazan ispod).

Dužina između centra kruga i specifičnog cilja predstavlja nivo postignuća tog određenog cilja. Unutrašnji prstenovi predstavljaju kvalitativne kategorije, npr. prsten 1 (unutrašnji prsten): kritičan, prsten 2: veoma nezadovoljavajući, prsten 3: osnovni, prsten 4: zadovoljavajući, prsten 5: dobar, prsten 6 (spoljni prsten): koji vibrira. Vežba može biti pojednostavljena ili učinjena složenijom, zavisno od lokalnih zahteva i kapaciteta.

Dalja analiza se može uraditi diskutovanjem o pitanjima kao što su:

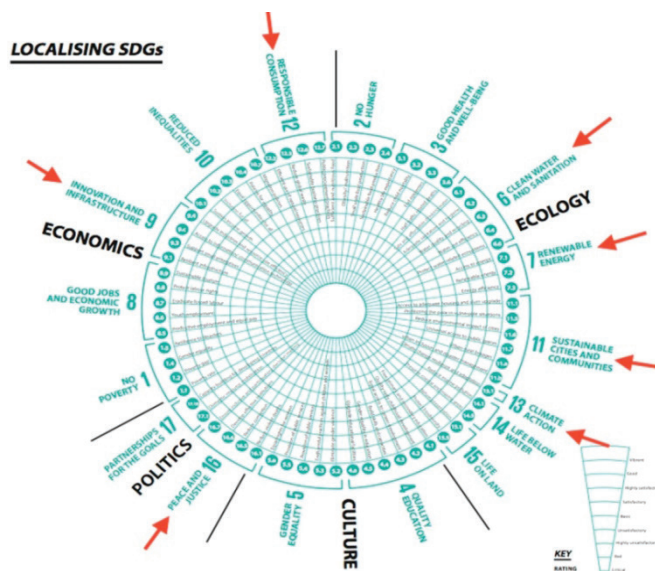
” Kako se osećamo kada analiziramo ove ciljeve?

Koji su razlozi lošeg plasmana?
Koji su razlozi za dobar plasman?

Šta se može učiniti da se poboljšaju loše kategorije?

Diskusiju treba dokumentovati kao osnovu za identifikaciju veza i sprovođenje konkretnih akcija.

61

Izvor: City Works, GIZ 2018

Interaktivno sredstvo UN

62

Kategorija sredstva:

Radionica

Trajanje:

2-3 sata

Mogući učesnici:

državni službenici, državni funkcioneri, lokalni političari kao i partnerske grupe sa predstavnicima NVO, privatnog sektora i medija

Potreban materijal:

1 set interaktivnih alata / po grupi od najviše 6 učesnika

Cilj / rezultati:

Identifikacija COR i cilja relevantnog za lokalni nivo, konkretne aktivnosti i preporučene aktivnosti

Osmislile:

Ujedinjene nacije Bosna i Hercegovina

Procedura:

Svi učesnici su podjeljeni u grupe od po šestoro. Svaka grupa mora da koordinira 1 COR (od ukupno 17) koji će biti adresirani tokom radionice, kao i relevantni potcilj - svi članovi grupe glasaju i dogovaraju se konsenzusom o **jednom cilju i jednom potcilju**.

Kroz izbor i postavljanje vrednosnih kartica, kartica aktivnosti, kartice elementa mehaniz-

ma/sistema i kartice izazova/mogućnosti/barijera, učesnici predlažu rešenja i načine napretka kroz dijalog i konsenzus. Na kraju, svaka grupa predstavlja svoje nalaze i najbolji način kako da dostigne izabrani COR/potcilj na lokalnom nivou.

Za više informacija i praktični vodič za ovo sredstvo, upućujemo na Prilog.

COR navigator

64

Kategorija sredstva:

Zajedničko kreiranje individualizovanog informacionog alata

Trajanje:

nekoliko nedelja, u zavisnosti od učestalosti sastanaka

Mogući učesnici:

uspostavljene partnerske grupe

Potreban materijal:

moguće grafički dizajner (za konačni rezultat)

Cilj / rezultati:

Prikupljanje konkretnih i preporučenih akcija i stvaranje alata za deljenje informacija

Osmislilo:

Austrijsko udruženje gradova i opština (AACT)

Procedura:

Partnerska grupa sa predstavnicima različitih sektora redovno se sastaje kako bi definisala relevantne mere i aktivnosti koje opštine moraju preduzeti kako bi postigle različite ciljeve održivog razvoja. Kategorije se mogu definisati pojedinačno. Na primer, mogu postojati kategorije kao što su javne usluge, prostorno planiranje, obrazovanje i ekonomija, socijalna zaštita i zdravlje i upravljanje. Na osnovu ovih kategorija, treba da postoje konkretni predlozi akcija za opštine u svakoj kategoriji. Nakon sastavljanja ovih akcija, različitim ciljevima održivog razvoja se mogu dodeliti različite mere. Poželjno je da postoji stalna rasprava, dijalog i razmena.

Kada se one definišu tokom redovnih sesija, alat se može kreirati u vidu „COR navigatora“. Ovo je u obliku fizičke table od kartona koja se okreće, gde korisnici mogu da posmatraju različite mere i vide koji COR utiču okretanjem table i otkrivanjem različitih polja. Ovo fizičko sredstvo se može distribuirati na događajima, u školama, nevladinim organizacijama itd.

4 Primeri sa Zapadnog Balkana

4.1 Bijeljina (Bosna i Hercegovina)

Revizija integrisane Strategije razvoja Grada Bijeljine (2019-2023)

66

Osnovne informacije

Inicijatori: Grad Bijeljina, februar 2018. godine

Kontakt podaci: Ankica Todorović (ankica.todorovic@gradbijeljina.org) i Mile Pejčić (mile.pejdic@gradbijeljina.org)

Vremenski okvir: Prvi put objavljen 2014. godine, revizija 2018. Godine

Uključeni akteri: Sve gradske službe u Bijeljini, gradske partnerske grupe - predstavnici javnog, privatnog i civilnog sektora

Fokus (usmeren na COR): Analizirano je svih 17 COR, fokus je stavljen na 10 COR.

Način integracije COR: Revizija postojeće strategije

Kratak opis procesa:

Grad Bijeljina je 2014. godine utvrdio Integralnu razvojnu strategiju za period 2014-2023. Nakon pet godina sprovođenja, sprovedena je eksterna evaluacija koja je preporučila reviziju dokumenta, pošto je većina planiranih projekata bilo sprovedeno ili prevaziđeno. Gradska uprava je smatrala da je ovo dobra prilika da se Agenda 2030 uključi u ključne lokalne politike, uzimajući u obzir njihove lokalne okolnosti. Inicirani od strane grada, eksperti UN su izvršili mapiranje procene usklađenosti Strategije integrisanog razvoja Bijeljine (2014-2023) sa ciljevima održivog razvoja, utvrđujući sledeće: od 17 ciljeva održivog razvoja, 10 je delomično rešeno u strateškom periodu od 2014. do 2018. godine i od 169 ciljeva COR, 33 je adresirano.

Revizija Strategije razvoja grada Bijeljine za period 2019-2023. je otpočela u maju 2018. godine i otvoren je prostor za pravilno vođenje ciljeva održivog razvoja. Sprovedena je kroz **3 koraka za vođenje COR:**

- ▶ **Revizija važeće strategije i identifikacija oblasti za promene:** Svi strateški ciljevi su relevantni za COR, odnosno pokrivaju teme kojima se bave COR
- ▶ **Postavljanje relevantnih ciljeva:** Tokom tekuće revizije strategije, Tim za razvoj grada je usvojio prilagođene COR u strateškim ciljevima u Bijeljini

- ▶ **Prilagođavanje globalnih indikatora:** Relevantni globalni indikatori su prilagođeni i uključeni u strategiju
- ▶ **Formulisanje nove strategije i plana sprovođenja za 1+2 godine koristeći integrisano sistemsko razmišljanje:** Preporuke i uvidi iz evaluacije strategije su uključeni u strategiju i plan sprovođenja, tako da se osigura da su ciljevi i obaveze izvodljivi, tj. sa resursima i kapacitetima za sprovođenje.

Podizanje nivoa svesti:

Aktivnosti podizanja svesti su sprovedene kroz transparentan i inkluzivan pristup, koji je uključivao spoljne i interne predstavnike različitih sektora, kroz organizovane fokus grupe i redovne sastanke Tima za razvoj grada tokom procesa revizije Strategije razvoja.

Ishod/prateća aktivnost:

Sprovođenje strateških projekata nakon usvajanja od strane Skupštine grada.

4.2 Elbasan, Ljibražđ i Kukeš (Albanija)

Praćenje jednake raspodele socijalnih prava za osetljive grupe na nacionalnom i lokalnom nivou

68

Osnovne informacije

Inicijatori: ALTRI centar

Kontakt podaci: Eda Nočka – qendra.altri@gmail.com

Vremenski okvir: decembar 2018. - jul 2019.

Uključeni akteri: Lokalne vlasti Kukeša, Ljibražđa i Elbasana; Ombudsman; Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite.

Fokus (usmeren na COR): Svih 17 COR, posebno onih koji se odnose na osetljive grupe

Način integracije ciljeva: identifikacija, prikupljanje podataka i objavljivanje rezultata nivoa svesti o COR i strategijama u vezi sa COR kao osnova za postavljanje konkretnih akcija

Kratak opis procesa:

- ▶ **Procena** koja se fokusira na sledeće tačke:
 - (i) Proceniti znanje opština o Agendi 2030.
 - (ii) Proceniti učešće COR u njihovim strateškim i akcionim planovima
 - (iii) Proceniti preduzete mere i alati korišćeni za njihovo postizanje i indikatore za njihovo merenje
 - (iv) Identifikovati specifični cilj/ciljeve koji će biti u fokusu ovog projekta.
- ▶ Organizovanje **seminara** sa predstavnicima Ombudsmana i Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite i predstavnicima opština.
- ▶ Razvoj **studijske posete** na Kosovu radi razmene iskustava i znanja u vezi sa COR i uloge institucija u sprovođenju COR i socijalnih prava na lokalnom nivou.
- ▶ **Izdavanje završnog izveštaja** koji će obuhvatiti podatke prikupljene tokom izrade projekta, zaključke i preporuke.

Podizanje nivoa svesti:

Kroz ovaj projekat, cilj je da se ojačaju kapaciteti za nadzor institucije Ombudsmana ka jedinicama lokalne samouprave u sprovođenju socijalnih prava ugroženih grupa. Cilj projekta je i podizanje svesti i informisanje institucija i osetljivih grupama o socijalnim pravima koje uživaju ove druge.

Ishod/prateća akcija:

Upotreba rezultata iz završnog izveštaja za konkretne akcije

5 Međunarodni primeri

5.1 Beč (Austrija)

Okvirna strategija Beča kao pametnog grada

70

Osnovne informacije

Inicijatori: Grad Beč, MA 18, MA 22

Kontakt podaci: Koordinator održivosti Thomas Hruschka, thomas.hruschka@vien.gv.at

Vremenski okvir: prvi put objavljeno 2014. godine, revizija 2018-2019.

Uključeni akteri: Sve gradske službe (MA) Beča.

Fokus (usmeren na COR): Svih 17 COR će se analizirati i integrisati.

Način integracije COR: revizija postojeće strategije

Kratak opis procesa:

U 2017. godini, Beč je doneo odluku o reviziji Okvirne strategije Beča kao pametnog grada uz direktnu integraciju COR. Razvijena je matrica sa svim ciljevima postojeće Okvirne strategije Beča kao pametnog grada i COR, a postepeno je utvrđen i stepen pokrivenosti. COR pružaju bolji pogled na opštinske zadatke i pomažu u prevazilaženju rigidne strukture tematski razdvojenih gradskih službi kako bi se podržala holistička Agenda pametnih gradova. Na osnovu ove analize, tematske radne grupe sa članovima iz različitih gradskih službi rade na strukturi i sadržaju nove Okvirne strategije Beča kao pametnog grada. Zvanično usvajanje u gradskom veću kao završetak procesa je predviđeno sredinom 2019. godine.

Podizanje nivoa svesti:

- ▶ Podizanje svesti o COR prvenstveno je bilo usredsređeno na *zaposlene u različitim gradskim službama* u Beču. Da bi se dugoročno optimizovao rad interdisciplinarnih timova i službi, svaki član grupe i predstavnik službe se morao baviti značajem COR za njihovu tematsku oblast i grad Beč.
- ▶ Tokom „otvorenog dana“ krajem oktobra, javnost je bila pozvana da u upitniku da povratnu informaciju o procesu pametnog grada, kao i da slobodno izrazi svoje brige, želje ili otvorena pitanja. Različite aktivnosti za sve starosne grupe uključuju diskusije, kolo sreće, kvizove, biciklističke ture kroz virtualnu stvarnost itd.

Ishod/prateća aktivnost:

Proces nije završen, nisu objavljena nikakva javna događanja.

5.2 Hanover (Nemačka)

Strategija razvoja grada Hanovera do 2030. godine

Osnovne informacije

Inicijatori: gradska uprava i gradsko veće, lokalna konsultantska kuća o održivosti i kancelarija Agenda21.

Kontakt podaci: 2030@Hannover-Stadt.de, www.hannover.de

Vremenski okvir: proces revizije je počeo 2014. godine, strategija je objavljena 2016. godine.

Uključeni akteri: lokalne i nacionalne nevladine organizacije, obrazovne i naučne ustanove, privredni subjekti, stanovništvo.

Fokus (usmeren na COR): Oblasti delovanja u strategiji su tematski usmereni na COR 4, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15 i 16, sa fokusom na COR 11 i 15.

Način integracije COR: revizija postojeće strategije razvoja grada

Kratak opis procesa:

Participativni proces revizije započeo je 2014. godine sa „Dijalogom sa gradom“. Kroz široku medijsku kampanju, stanovnici su pozvani da se pridruže procesu. Uspešan proces mogao bi da uključi oko 25.000 građana.

Podizanje nivoa svesti:

- ▶ Podignuta je svest za pokretanje procesa kroz različite medije: internet stranicu, letke, postere na stanicama javnog prevoza, direktne pozivnice, video poziv gradonačelnika, gradski dijalog - novine sa najavama, događajima i ažuriranjima. Izabrano je **5 lokalnih portparola** koji predstavljaju kampanju namenjenu stanovnicima svih starosnih dobi i iz svih okruženja (većina događaja je bila usmerena na odrasle osobe).
- ▶ „Dijalog sa gradom“: Proces učešća je iniciran javnim prezentacijama i diskusijama, usledilo je 200 različitih događaja, npr. vođene gradske šetnje, diskusije u kafićima, izložbe. Predstavljen je reprezentativni panel građana kako bi dao povratnu informaciju o samom procesu učešća. Svi rezultati su dokumentovani i pregledani u radionici od strane interdisciplinarne grupe od 90 ljudi, uključujući članove gradskog veća i uprave, zainteresirane strane, stručnjake i građane. Njihove preporuke su zatim razvijene u posebne mere i konačni strateški dokument od strane gradske uprave. Ceo proces je precizno dokumentovan *online* i u štampanom izdanju.

Ishod/prateća aktivnost:

- ▶ Trenutno se sprovodi oko 40 mera definisanih u strategiji razvoja grada Hanovera 2030.
- ▶ Sredstvo za praćenje „Strategije održivosti Hanovera 2018“ za lokalnu akciju sistematski razgrađuje ciljeve održivog razvoja na lokalne oblasti delovanja i nadležne opštinske službe. Stvorena u participativnim naporima za podizanje nivoa svesti među zaposlenima u gradskoj upravi.

5.3 Ludvigsburg (Nemačka)

Strategija razvoja grada Ludvigsburga

Osnovne informacije

Inicijatori: gradska uprava i gradsko veće, služba održivog razvoja.

Kontakt podaci: koordinator Albert Gajer, stadentwicklung@ludwigsburg.de, <https://2030.meinlb.de/zukunftskonferenz/>

Vremenski okvir: Strategija je prvi put objavljena 2006. godine, prilagođava se svake 3 godine, a najnovija revizija je trenutno u izradi.

Uključeni akteri: lokalne i nacionalne nevladine organizacije, obrazovne i naučne ustanove, privredni subjekti, stanovništvo.

Fokus (usmeren na COR): Svih 17 COR je analizirano i biće integrisani.

Način integracije COR: revizija postojeće razvojne strategije.

Kratak opis procesa:

Da bi koordinisao održivi razvoj između različitih službi i zainteresovanih strana u gradu Ludvigsburgu, grad je oformio međusektorsku službu za održivi razvoj. Ova služba organizuje „Buduće konferencije“ svake tri godine, na osnovu kojih se revidira strategija razvoja grada. U junu 2018. održana je poslednja buduća konferencija.

Podizanje nivoa svesti:

- ▶ *Buduće konferencije*. Okruženje slično radionici, tokom 2 dana. Doprinos predstavnika gradova, rad u interdisciplinarnim grupama. Nehijerarhijska diskusija između građana, političara i stručnjaka. Rezultat je zbirka ideja i predloga za integraciju ciljeva održivog razvoja u gradske planove, kao i nacрте za set indikatora i posebne mere. Detaljna dokumentacija procesa i ishoda *online*.
- ▶ KSIS: *online informacijski sistem* počeo je 2016. godine, transparentno povezivanje komunalnih podataka, master planova i izvještaja o napretku projekata i mera. Sveobuhvatni *online* informativni alat o lokalnom razvoju i aktivnostima za građane.
- ▶ „*Forum jedan svet*“: Mreža aktera iz obrazovnih institucija, udruženja, predstavnika migranata i inicijativa za promovisanje globalnog održivog razvoja. Iniciranje globalnih partnerskih projekata, događaja i kampanja za podizanje svesti putem neslužbenih aktera, ali uz podršku opštine.

Ishod/prateća aktivnost:

Rezultate najnovije buduće konferencije obrađuje grupa za upravljanje i stručnjaci.

5.5 SDG-Portal (Nemačka)

Online portal za COR indikatore

76

Osnovne informacije

Inicijatori: neprofitne fondacije, federalne i privatne istraživačke institucije, udruženja nemačkih gradova, nemačko udruženje gradova i opština, centralna kontakt agencija za inicijative razvojne politike

Kontakt podaci: <https://sdg-portal.de/>

Vremenski okvir: 2017-2020.

Uključeni akteri: opštine, lokalne i nacionalne NVO

Fokus (usmeren na COR): Svih 17 ciljeva održivog razvoja pokriveno je indikatorima.

Način integracije COR: identifikacija, prikupljanje podataka i objavljivanje rezultata indikatora povezanih sa COR kao osnova za identifikaciju lokalnih potreba za akcijom kako bi se dostigli COR/osnova za razvoj strategije.

Kratak opis procesa:

Fondacija Bertelsman, Savezni zavod za istraživanje izgradnje, urbanizma i prostornog razvoja, udruženje gradova i opština u Nemačkoj i centralna kontakt agencija za inicijative razvojne politike „Engagement Global“ inicirali su proces razvoja indikatora održivog razvoja na lokalnoj u nemačkim opštinama i pružaju podatke drugim opštinama i javnosti. Zajednički proces imao je sledeće korake:

1. Provera relevantnosti podcilja za nemačke opštine - fokus na relevantnost za javne zadatke.
2. Identifikacija i opis indikatora - fokus na primenljivost i realnu dostupnost podataka.
3. Prikupljanje i analiza podataka od opština.
4. Pružanje, analiza i prezentacija rezultata.

Podizanje nivoa svesti:

- ▶ Događaji za diskusiju sa partnerima u projektu, predstavnicima nemačkih opština i stručnjacima o privremenim rezultatima procesa.
- ▶ **Internet sajt SDG-portal** prikazuje rezultate COR-indikatora za sve nemačke opštine koje su učestvovala u proteklih pet godina i omogućava praćenje i direktno poređenje različitih opština. Ima za cilj da podrži opštine u identifikovanju sopstvenih potreba za delovanjem na lokalnom nivou tako što će dati pregled njihovog trenutnog statusa na putu dostizanja COR. Direktno povezan za wegweiser-kommune.de, **online informacijski sistem** sa sveobuhvatnim opštinskim podacima. Štaviše, ona služi kao kontekstualizovana platforma za rezultate, koja osigurava lako dostupnu informaciju javnosti i pruža koristan alat za nastavak rada stručnjaka/predstavnik opštine. Nažalost, dostupan je samo na nemačkom jeziku.
- ▶ **Publikacija** „COR-indikatori za opštine“ sadrži metodološki pristup i sve razvijene indikatore. Omogućava nastavak rada stručnjaka/predstavnik opštine.

Ishod/prateća akcija:

Skup indikatora i lako pristupačan online interfejs podržavaju napredak održivog razvoja širom nemačkih opština.

5.5 Šarnštajn (Austrija)

Lokalna Agenda 21 Šarnštajn - „Zukunftsprofil 2025“

Osnovne informacije

Inicijatori: opštinska uprava i veće.

Kontakt podaci: Regionalni rukovodilac: Johannes Majnhart, johannes.meinhart@rmooe.at

Vremenski okvir: pokretanje procesa za razvoj strategije u 2014. godini

Uključeni akteri: lokalni ekonomski akteri, stručnjaci, građani.

Fokus (usmeren na COR): nema eksplicitne veze sa ciljevima održivog razvoja, tematski fokus na ciljeve održivog razvoja 8 i 15.

Način integracije COR: razvoj nove strategije.

Kratak opis procesa:

Mala, seoska opština Šarnštajn pokrenula je proces izrade strategije razvoja „Zukunftsprofil 2025“ (profil za budućnost) u 2014. godini.

Podizanje nivoa svesti:

- ▶ *„Zukunftsdialoge“/ Dijalozi za budućnost:* Postavka slična radionici, doprinos predstavnika opština, rad u interdisciplinarnim grupama. Nehijerarhijska diskusija između građana, političara i stručnjaka. Tokom četiri dijaloga, prikupljeni su predlozi i ideje za strategiju, a zatim razvijeni od strane grupe zvaničnih predstavnika, stručnjaka i 17 nasumično odabranih građana, posebno integrišući teško dostupne društvene grupe (starije osobe, migrante, mlade). Ova grupa je izradila nacrt strategije, o kojoj je tada raspravljalo još 100 građana. Utvrđeno je pet grupa za određene glavne oblasti delovanja (npr. poljoprivreda, zaštita prirodne okoline i stvaranje regionalnih vrednosti). Za svaku temu organizovan je javni „forum“ za uspostavljanje projekata sprovođenja i odgovornih grupa.
- ▶ Formiranje „Saveta građana“ koji svake godine ocenjuje projekte i razrađuje predloge za narednu godinu. Takođe funkcioniše kao interfejs, preko koga drugi zainteresovani građani mogu da se uključe u proces.
- ▶ Poziv na informativne događaje i buduće dijaloge putem pošte, interneta i opštinskih kancelarija.

Ishod/prateća aktivnost:

U 2018. godini najavljeno je da će opština u januaru 2019. godine uspostaviti kancelariju za lokalnu agendu 21. kako bi nastavila sa uspešnim aktivnostima u pravcu održivog razvoja i iskoristila dobro uspostavljene strukture za učešće građana.

5

**Uloga ULS i
NALAS-a u
mobilizaciji
opština za
postizanje
COR**

1 Udruženja lokalnih samouprava

Različiti su razlozi zašto lokalne samouprave nisu motivisane da učestvuju u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja: možda im nedostaju informacije o Agendi 2030, resursi za sprovođenje kampanja ili jednostavno misle da su premali da bi napravili razliku. Međutim, to nije razlog za neaktivnost. Ona stvara prostor koji mora biti popunjen od strane Udruženja lokalnih samouprava (ULS). Zbog svoje jedinstvene pozicije u svakoj zemlji, ULS bi trebalo da vode proces podizanja svesti među svojim članovima. Ne postoji subjekat koji je u boljoj poziciji da ubedi lokalne samouprave da svaki nivo vlasti ima svoju ulogu u procesu, bez obzira na veličinu ili kapacitet.

Nadovezujući se na to, lokalne samouprave treba da pruže informaci-

je i znanje (*know-how*) podnacionalnim nivoima vlasti i da razjasne svoju ulogu u sprovođenju COR i kreiranju nacionalnih i podnacionalnih strategija. Na taj način, ULS će ohrabriti svoje članove da vide proces postizanja COR iz različitih perspektiva i ojačaju njihov osećaj vlasništva nad COR.

Budući da su most između centralnih državnih vlasti i lokalnih samouprava, ULS su dobro pozicionirane da zagaravaju i podržavaju usklađivanje procesa pridruživanja EU sa COR. Oni, na primer, mogu da iniciraju uspostavljanje nacionalnog koordinacionog tela COR koje uključuje sve relevantne aktere kao što su nacionalne i subnacionalne vlade, biznisi, civilno društvo itd. Pored toga, ULS mogu da grade kapacitet podnacionalnih nivoa vlas-

ti kroz kreiranje programa obuke za zaposlene u opštinama koji im mogu pomoći im da razumeju svoju ulogu u procesu postizanja COR.

ULS takođe igraju važnu ulogu u nacionalnom izveštavanju o napretku sprovođenja Agende 2030. Ovi izveštaji treba da budu dobrovoljni i pod vođstvom države, uključujući ministarstva i druge relevantne učesnike na visokom nivou. Prema tome, izveštavanje o COR zahteva značajnu koordinaciju između različitih ministarstava i službi, kao i nacionalnih i podnacionalnih institucija. U ovom kontekstu, lokalne samouprave mogu olakšati prikupljanje podataka sa lokalnih nivoa i obraditi ih i proslediti izveštajnom telu. Ovo omogućava napore lokalnih samouprava da se uključe u sveukupne nacionalne izveštaje, dok istovremeno oslobađaju lokalne vlasti od prikupljanja i obrade podataka.

Konačno, ULS bi trebalo da objasne svojim članovima da čak i jednostav-

no izvršavanje zajedničkih zadataka podnacionalnog nivoa vlasti može doprineti postizanju COR. ULS imaju mnogo raspoloživih sredstava za ovu svrhu: mogu organizovati sastanke i predavanja, redovno informisati svoje članove u obliku biltena ili slično, štampati letke i brošure koje sadrže relevantne informacije, pokretati kampanje za podizanje svesti, itd.

NALAS

Kao mreža udruženja lokalnih samouprava Jugoistočne Evrope, NALAS okuplja 14 udruženja iz 12 zemalja, koja predstavljaju oko 9.000 lokalnih samouprava, koje direktno bira više od 80 miliona građana regiona. U zagovaranju interesa svojih članova, NALAS ima jaku osnovu i podršku, ne samo u broju udruženja članica ili lokalnih vlada, već u njihovoj posvećenosti da se pridruže resursima

i naporima i da dovedu do stvarnih promena u regionu.

Kroz redovnu komunikaciju sa lokalnim i nacionalnim vladama, NALAS ima odličan pregled procesa pristupanja EU u zemljama kandidatima. Stoga je dobro pozicioniran da podigne svest o neophodnosti usklađivanja procesa pridruživanja EU sa COR. Neke od drugih potencijalnih uloga NALAS-a koje su identifikovane na Regionalnoj konferenciji „Socijalna inkluzija i (re-)integracija kroz Agendu 2030 i COR“, održane u Sloveniji u aprilu 2018. godine. Pored zagovaranja usklađivanja LSU sa procesom EU integracija, zaključeno je da NALAS može širiti dobre prakse opština koje rade na COR i izraditi praktične smernice za sprovođenje COR na lokalnom nivou.

Udruživanjem udruženja lokalnih vlasti, izabраниh opštinskih zvaničnika i stručnjaka za različite teme, NALAS ima jedinstvenu priliku da generiše

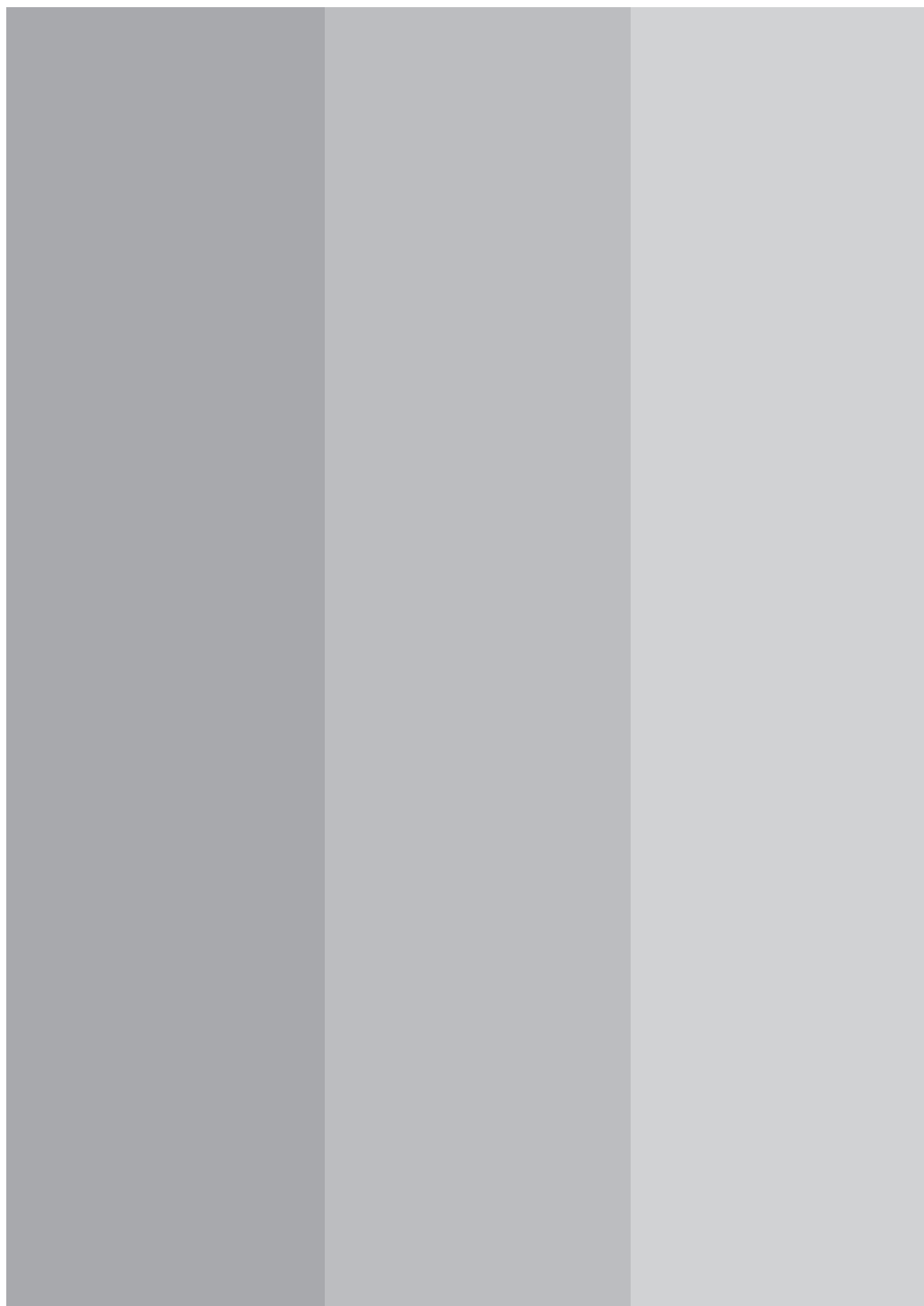
znanja od velikog značaja za lokalne vlasti u JIE. NALAS podstiče razmenu informacija i iskustava među svojim članicama. Proces otkrivanja, generisanja, kapitalizacije i deljenja znanja čine NALAS sistem znanja. Glavni deo sistema znanja je NALAS-ov Centar znanja za razvoj lokalne uprave, koji akumulira vredno znanje koje se nalazi u prekograničnoj analizi, poređenju i najboljim praksama.

Druge ključne usluge NALAS-ovog Centra znanja su Brzi odgovori, Program mentorstva na radnom mestu, Kolegijalna analiza i NALAS-ova e-Akademija. Pored toga, NALAS-ov Centar znanja pruža komparativna istraživanja, alate, smernice, studije slučaja i stavove u pogledu politike o raznim pitanjima lokalne uprave. U tom pravcu, NALAS-ov Centar znanja se može koristiti za razmenu dobrih praksi opština koje su angažovane sa COR i imaju značajnu ulogu u procesima podizanja svesti.

6

**Dodatne
informacije**

1 Povezani linkovi

Ujedinjene nacije

Opšte informacije:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

Platforma znanja:

<https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1300>

Akciona kampanja:

<https://sdgactioncampaign.org/>

UGLS

(Ujedinjeni gradovi i lokalne samouprave)

Ono što lokalne vlasti moraju znati. Publikacija UGLS:

https://www.uclg.org/sites/default/files/the_sdgs_what_localgov_need_to_know_0.pdf

Prema lokalizaciji COR. Publikacija UGLS:

https://www.uclg.org/sites/default/files/towards_the_localization_of_the_sdgs.pdf

Bosna i Hercegovina

ZAMISLI2030. Projekat sa dugoročnim ciljevima u BiH: <http://zamisli2030.ba/>

Albanija

<https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/albania>

Srbija

<https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/serbia>

Kosovo

<http://unkt.org/sustainable-development-goals-2/>

Makedonija

<https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/macedonia>

Drugi izvori

Početak rada sa COR u gradovima. Publikacija SDSN i nemačke saradnje:

<http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2016/07/9.1.8.-Cities-SDG-Guide.pdf>

Lokalna podrška globalnim izazovima. Publikacija VVSG (Udruženje flamanskih gradova i opština):

http://www.vvsg.be/Internationaal/Noord-Zuid/Documents/A4-TI_PublicatieDoelstellingen_0205_EN.pdf

2 Prilog

Pregled kako se 6 COR o socijalnoj inkluziji odnose na poglavlja pravnih tekovina EU:

17 COR							
COR 5 - ciljevi		5.1	5.2	5.3	5.5	5.a	5.c
Povezana poglavlja pravnih tekovina EU		23	23	23	23	11 12	23

17 COR										
COR 8 - ciljevi		8.1	8.2	8.3	8.5	8.6	8.7	8.8	8.9	8.b
Povezana poglavlja pravnih tekovina EU		20	27 20	19 20	3 19 23	26	19 24	19	20	19

17 COR					
COR 10 - ciljevi		10.2	10.3	10.4	10.7
Povezana poglavlja pravnih tekovina EU		19 23	23	19	24

17 COR						
COR 11 - ciljevi		11.2	11.6	11.7.	11.a	11.b
Povezana poglavlja pravnih tekovina EU		14 21	27	14 27	11	27

17 COR										
COR 16 - ciljevi		16.1	16.2	16.3	16.4	16.5	16.9	16.10	16.a	16.b
Povezana poglavlja pravnih tekovina EU		23	23	23	24	23	23	23	24	23

17 COR			
COR 17 - potciljevi		17.17	17.18
Povezana poglavlja pravnih tekovina EU		23	23

Interaktivno sredstvo UN Detaljno objašnjenje

AGENDA 2030 I COR

PRAKTIČNI VODIČ

ZA UPOTREBU

INTERAKTIVNOG

SREDSTVA UN

1. Podela učesnika u grupe od po 6 članova
2. Svaka grupa koordinira 1 COR (od ukupno 17) koji će biti razmatrani tokom radionice, kao i relevantni cilj - svi članovi grupe glasaju i dogovaraju se konsenzusom o jednom CILJU i jednom POT-CILJU u okviru odabranog cilja i, nakon zapisivanja potcilja, kartica se nalazi u centru baze.
3. ODABIR KARTICA VREDNOSTI - PLAVE KARTICE - Trener objašnjava šta je vrednosna kartica,

čita svaku karticu i stavlja je na bazu.

- a. Svaki član grupe bira 1 karticu i objašnjava svoj izbor, a zatim je stavlja blizu ciljne kartice koja je već postavljena na bazu
 - b. Kada se odabere, razradi i rasporedi 6 karata, svaki član upisuje svoju vrednosnu karticu u formular
 - c. Svaki član dobija 3 tokena i stavlja ih na „najbolju“ karticu (koja nije njegova kartica)
4. ODABIR KARTICA AKTIVNOSTI - CRVENE KARTICE - koje podržavaju vrednost kako bi se postigao CILJ. Trener prati istu proceduru kao i u slučaju plavih kartica.
 - a. Svaki član grupe bira jednu aktivnost, elaborira napravljeni izbor i unosi aktivnost u formular
 - b. Tokeni se postavljaju po istoj proceduri kao ona koja se primenjuje za plave kartice

5. Ova procedura se ponavlja i za ZELENE KARTICE - ELEMENTE SISTEMA / MEHANIZMA - koji su potrebni za postizanje cilja
6. Zatim biraju ŽUTE KARTICE - MOGUĆNOSTI, „USKA GRILA“, TEŠKOĆE, OGRANIČENJA
 - a. Odabrana funkcija kartice treba da bude navedena u formularu (prilika, „usko grlo“, teškoća, ograničenje)
 - b. Svi članovi grupe glasaju za izabrane kartice koristeći svoje tokene
7. GRUPA BIRA 3 DODATNA CILJA koje nadopunjuju izabrani cilj i označavaju ih ŽUTIM KARTICAMA
8. Nakon toga, jedan predstavnik grupe predstavi svim učesnicima rad grupe i kako da se postigne izabrani CILJ, a prema mišljenju grupe.

Sporazumi partnerskih grupa Bijeljina

Ovi dokumenti mogu da posluže kao obrasci za formalizaciju partnerskih grupa u opštinama.

ZAJEDNIČKA IZJAVA O LOKALNOM PARTNERSTVU ZA RAZVOJ

1. Veoma smo svesni toga da razvoj naše opštine treba voditi preduzimljivo i odgovorno, uzimajući u obzir načelo održivog razvoja i socijalne inkluzije, što je osnova MiPRO metodologije planiranja. U skladu sa ovim načelima, odlučili smo se za ovaj pristup razvoju naše opštine, koji će kombinovati ekonomski prosperitet i veće učešće najosetljivih kategorija građana.
2. Uvereni smo da se brojni problemi i izazovi privrednog i društvenog razvoja, kao i očuvanje životne sredine, najbolje mogu rešavati primenom integralnog pristupa i angažovanjem svih pojedinaca, institucija, privrednih subjekata i organizacija iz javnog, privatnog i nevladinog sektora, koji mogu doprineti razvoju naše opštine shodno svojim kapacitetima i interesima.
3. Spremni smo, kao građani [opština], i kao predstavnici sektora u kome radimo, da doprinesemo svim aktivnostima povezanim sa Strategijom razvoja [opština], kao suštinski instrument upravljanja razvojem opštine. Dalje, spremni smo da doprinesemo efikasnom sprovođenju i ažuriranju Strategije i planova za njeno sprovođenje učešćem u sistematskom praćenju sprovođenja i davanjem konstruktivnih predloga za ubrzanje sprovođenja, kao i da revidiramo Strategiju i planove u skladu sa promenjenim okolnostima.

4. Naš početni doprinos odraziće se kroz aktivno učešće na sastancima Partnerstva, koje će organizovati i pripremati [opština] – Odeljenje za ekonomski razvoj i evropske integracije, najmanje dva puta godišnje, a po potrebi i češće. Zatim, spremni smo i da dostavljamo mišljenja, stavove, informacije, komentare i predloge između sastanaka ili u okviru rada sektorskih grupa kada god to koristi razvoju naše opštine.
5. Tokom rada Partnerstva za razvoj [opština], poštovaćemo načela dobrog partnerstva: Razvoj uzajamnog poverenja i saradnje, posvećenost zajedničkom interesu i opštem dobru, širenje partnerstva i angažovanje drugih zainteresovanih partnera i preuzimanje zajednički usaglašenih obaveza i odgovornosti.
6. Ova Izjava je načelne prirode, a ključna pitanja za uspešan rad Partnerstva za razvoj [opštine]: nadležnosti u skladu sa MiPRO metodologijom, način sazivanja prvog i narednih sastanaka/sednica, uvođenje novih članova prekid članstva i ostala pitanja urediće se posebnim aktom.
7. Ova Izjava, zajedno sa potpisanim spiskom učesnika na prvom, konstitutivnom sastanku Partnerstva za razvoj [opština] smatra se konstitutivnim aktom i sastavnim delom zapisnika.

POSLOVNIK O RADU PARTNERSTVA ZA RAZVOJ [OPŠTINA]

Osnovne odredbe

Član 1.

- 1.** Poslovnik o radu Partnerstva za razvoj [opština] (dalje u tekstu: Poslovnik) uređuje osnovna pitanja o radu Partnerstva za razvoj [opština] (dalje u tekstu: Partnerstvo), kao ključni mehanizam za angažovanje zajednice i upravljanje lokalnim razvojem, usmeren ka omogućavanju uticaja građana na donošenje odluka o privrednom i društvenom razvoju i zaštiti životne sredine u [opština].
- 2.** Poslovnik utvrđuje sledeće:
 - ▶ Osnovna načela Partnerstva,
 - ▶ Nadležnosti u Partnerstvu (uloge i odgovornosti),
 - ▶ Prvu sednicu Partnerstva, trajanje, prekid članstva i prijem novih članova,
 - ▶ Sazivanje sednica i način rada Partnerstva,
 - ▶ Donošenje odluka na sednicama Partnerstva (plenarnim i sektorskim),
 - ▶ Zapisnike sa sednica Partnerstva,
 - ▶ Ulogu koordinatora Partnerstva
 - ▶ I druga pitanja od interesa za rad Partnerstva.

Član 2.

Odredbe ovog Poslovnika obavezujuće su za sve članove ovog Partnerstva, za vreme trajanja Partnerstva, kao i za sva ostala lica pozvana da učestvuju u radu na sednicama Partnerstva.

1. Osnovna načela Partnerstva

Član 3.

Partnerstvo održava sledeća načela tokom svog rada:

- ▶ Razvoj uzajamnog Partnerstva i saradnje,
- ▶ Prepoznavanje i posvećenost uzajamnim interesima i opštem dobru,
- ▶ Kontinuirano širenje partnerstva pospešivanjem subjekata od značaja za proces lokalnog razvoja da se angažuju i doprinesu radu Partnerstva,
- ▶ Partnerstvo će se uspostaviti kao redovan kanal komunikacije između uprave i građana u pogledu razvojnih procesa i treba ga shvatiti kao dugoročno partnerstvo koje se neće završiti sa okončanjem procesa strateškog planiranja,
- ▶ Partnerstvo će uspostaviti institucionalne odnose sa telima i institucijama koji utiču na razvojne procese (tržište rada, razvoj ljudskih resursa – obrazovne institucije, itd.),
- ▶ Preuzimanje zajednički usaglašenih obaveza i odgovornosti,
- ▶ Partnerstvo će se formalizovati kroz Partnersku grupu (PG) koju čine Sektorske partnerske podgrupe (SPSG).

2. Nadležnosti Partnerstva (uloge i odgovornosti)

Član 4.

Nadležnost (uloga i odgovornost) Partnerske grupe biće preispitivanje i usklađivanje ključnih elemenata Strategije i uloge tokom sprovođenja, naročito:

- ▶ Preispitivanje strateške orijentacije za period [...],
- ▶ Preispitivanje sektorskih planova i trogodišnjih operativnih planova,
- ▶ Izrada preporuka i predloga za unapređenje ovih planova i njihovo usvajanje
- ▶ Savetodavna pomoć u sprovođenju, nadzoru i ažuriranju razvojne strategije
- ▶ Druga pitanja koja inicira Partnerstvo i uputi na preispitivanje u svrhu podrške razvojnim procesima.

92

3. Prva sednica Partnerske grupe, sastav, prekid članstva i prijem novih članova

Član 5.

1. Prvu sednicu prvog saziva Partnerstva sazvaće Predsednik [opština], uz operativnu podršku Odeljenja za privredni razvoj i evropske integracije.
2. Pozivno pismo pobrojanim akterima, uz navedene datum i mesto održavanja sednice Partnerstva, objašnjava i ulogu Partnerstva u procesu strateškog planiranja, procesu realizacije strategije, njihovog vrednovanja i ažuriranja, kao i otvaranje mogućnosti za druga važna pitanja povezana sa razvojnim procesima u opštini.
3. Članove Partnerske grupe (PG) imenovaće Predsednik opštine, a takođe će je činiti članovi Sektorskih partnerskih podgrupa (SPPG) koje je takođe imenovao Predsednik opštine.

Član 6.

1. Partnerstvo se sastoji od najviše 50 članova, a uz predstavnike Skupštine opštine [opština], i izvršne vlasti, tu su i predstavnici poslovnog sektora, zajednica, NVO, žena, marginalizovanih kategorija (izbeglice, raseljena lica, povratnici, nacionalne manjine, itd.), kao i drugi relevantni akteri koji su se odazvali pozivu na Partnerstvo.
2. Sastav Partnerske grupe zadržava adekvatnu zastupljenost različitih privrednih sektora, preduzetnika, aktivnih predstavnika civilnog društva (građanska i strukovna udruženja), urbanih i ruralnih zajednica, itd.
3. Predstavnici poslovnog/privatnog sektora i NVO učestvuju u sastavu Partnerske grupe sa barem 50% članova.
4. Članstvo se može voditi na ime institucije/organizacije, privrednog subjekta/NVO/ Zajednice ili na ime konkretne osobe.
5. Članstvo u Partnerskoj grupi treba da se sastoji od predstavnika svih političkih opcija, uključujući i članove koji ne pripadaju nijednoj političkoj opciji.

Član 7.

1. Partnerska grupa formira se na period važenja Strategije.
2. Članstvo u Partnerskoj grupi prestaje po isteku mandata iz prethodnog stava, ali i neuzimanjem učešća u radu Partnerske grupe i uz pisano obrazloženje člana postojeće Partnerske grupe.
3. Partnerska grupa može se proširiti na predlog same Partnerske grupe, [opštine] ili na osnovu ličnog interesovanja novih aktera, o čemu odlučuje Partnerstvo.

4. Način rada partnerske grupe

Član 8.

1. Prva sednica prvog saziva, u skladu sa Članom 5. ovog Poslovnika smatraće se konstitutivnom sednicom.
2. Prvu sednicu svakog narednog saziva Partnerske grupe saziva predsednik Partnerske grupe čiji mandat ističe.
3. Partnerstvo na konstitutivnoj sednici preduzima sledeće:
 - ▶ Usvaja zajedničku Izjavu o Partnerstvu,
 - ▶ Bira predsednika Partnerske grupe i zamenika predsednika,
 - ▶ Usvaja Poslovnik o radu Partnerstva, i
 - ▶ Usvaja Akcioni plan.
4. U izuzetnim slučajevima, Poslovnik se može usvojiti na narednoj sednici Partnerstva.

Član 9.

Predsednik, a u slučaju njegovog odsustva, zamenik predsednika, predstavlja Predsedništvo, potpisuje akta Partnerstva i stara se da rad Partnerske grupe teče u skladu sa Poslovníkom.

Član 10.

1. Predsednik Partnerske grupe (u njegovom/njenom odsustvu, zamenik predsednika) pripremaju i sazivaju narednu sednicu Partnerske grupe, uz operativnu pomoć Koordinacionog tela za praćenje sprovođenja.
2. Sednicu saziva, u skladu sa Akcionim planom, na predlog Koordinacionog tela za praćenje sprovođenja Strategije (kada je izrada nacrtá Strategije u toku), Predsednik opštine, predsednik Grupe ili na inicijativu najmanje jedne trećine članova Partnerske grupe.

3. Inicijativa za sastanak Partnerske grupe može poteći i od grupe građana, privrednih subjekata ili pojedinaca koji nisu članovi Partnerske grupe preko aktuelnih članova Partnerske grupe ili preko Koordinacionog tima za praćenje sprovođenja Strategije, uz obrazloženje interesa da Partnerska grupa uzme u obzir i zauzme stav o određenom pitanju.

Član 11.

Partnerska grupa se sastaje:

- ▶ Najmanje dva puta u fazi planiranja strateškog razvoja,
- ▶ Najmanje dva puta godišnje u fazi sprovođenja Strategije (fokus na pregledu Godišnjeg izveštaja o sprovođenju i ažuriranju trogodišnjeg plana za sprovođenje),
- ▶ Najmanje dva sastanka u fazi ažuriranja Strategije.

Član 12.

1. Po pravilu, Partnerska grupa radi na plenarnim sednicama.
2. U svrhu efikasnijeg rada po određenim temama, bez obzira da li je to navedeno u pozivnom pismu ili se o tome odluči na plenarnoj sesiji, Partnerska grupa može da nastavi rad podeljena u sektorske podgrupe:
 - ▶ Ekonomski savet,
 - ▶ Sektorska partnerska podgrupa za socijalni razvoj (SPG),
 - ▶ Sektorska partnerska podgrupa (SPPG) za zaštitu životne sredine
3. Članove sektorskih partnerskih podgrupa (SPPG) imenuje Predsednik opštine, a imenuju ih i članovi plenarne Partnerske grupe (član 5. Poslovnika).
4. Sektorske partnerske podgrupe biraju svoje koordinate, koji će biti nadležni za obavljanje posla u skladu sa nadležnostima Sektorske partnerske podgrupe i sa odredbama ovog Poslovnika.

Član 13.

Uz sednice, Partnerska grupa po potrebi može koristiti i druge modalitete rada (radionice, okrugle stolove, tribine, forume, itd.).

Član 14.

1. Poziv na sastanak sastoji se od: Broja sednice, mesta, datuma i vremena održavanja sastanka, predlog dnevnog reda, napomenu da li je sednica plenarna ili sektorska, imena i prezimena pozvanih stručnjaka koji nisu članovi Partnerske grupe, kao i napomenu pozvanima da obavezno potvrde prisustvo (ili saopšte da su sprečeni da prisustvuju).
2. Dnevni red utvrđuje predsednik u saradnji sa Koordinacionim timom za praćenje sprovođenja Strategije.
3. Poziv se upućuje putem elektronske pošte ili na drugi odgovarajući način, minimum 7 dana pre održavanja sastanka.
4. Uz poziv se dostavlja i kopija Zapisnika sa prethodne sednice, kao i rezime materijala o pitanjima predviđenim za diskusiju.

Član 15.

1. Partnerstvo može raditi ukoliko polovina članova potvrdi prisustvo, dok barem 50% treba da čine predstavnici privatnog i civilnog sektora.
2. U slučaju neispunjavanja uslova iz prethodnog stava, sastanak se odlaže do novog datuma.
3. U slučaju da je član Partnerske grupe sprečen da prisustvuje, može punomoćjem ovlastiti bilo koje lice koje je odgovarajući predstavnik institucije/organizacije/preduzeća kome član Partnerske grupe pripada.

Član 16.

1. Partnerska grupa vodi aktivnosti u prostorijama sa odgovarajućim uslovima, koje je obezbedila opštinska uprava.
2. Operativnu podršku radu Partnerske grupe pruža Odeljenje za lokalni ekonomski razvoj i evropske integracije, koje obavlja sledeće delatnosti:
 - ▶ Pripremu, u saradnji sa predsednikom Partnerske grupe (i druge vidove posla u skladu sa članovima 11. i 12. ovog Poslovnika), vođenje zapisnika sa sednica i evidencije o prisutnim članovima Partnerske grupe, imajući u vidu i rodnu strukturu,
 - ▶ Članovima Partnerske grupe dostavlja kopije zapisnika sednice, u roku od 7 dana od održavanja sednice ili drugog vida postupanja,
 - ▶ Izrada nacrt izveštaja o realizaciji zaključaka sa prethodne sednice Partnerske grupe,
 - ▶ Po potrebi i u skladu sa zaključkom Partnerske grupe, organizuje okrugle stolove, forume, itd., u vezi sa pitanjima delegiranim na članove Partnerske grupe,
 - ▶ Vodi prijem i razmenu relevantnih informacija između sednica Partnerske grupe, uključujući pripremu informacija o objavi na zvaničnoj stranici opštinske uprave i drugih informativnih medija,
 - ▶ Prikuplja/dokumentuje podatke o radu Partnerske grupe i doprinosu Partnerstva lokalnom ekonomskom i socijalnom razvoju i zaštiti životne sredine (fotografska dokumentacija, iseći iz štampe, evidencija o uspostavljenim kontaktima, itd.).

Član 17.

Predsednik Partnerske grupe na početku svake sesije:

- ▶ Utvrđuje broj prisutnih članova, broj prisutnih zamena članova po pisanom punomoćju, broj pozvanih lica, uzimajući u obzir i rodnu strukturu,
- ▶ Predlaže dnevni red sednice, i
- ▶ Otvara radni deo sednice po usvajanju dnevnog reda uz napomenu da li se radi o plenarnoj ili sektorskoj sednici.

5. Donošenje odluka na sednicama Partnerske grupe (plenarnim i sektorskim)

Član 18.

1. Partnerska grupa radi i odlučuje da li je uslov iz člana 14. ovog Poslovnika ispunjen.
2. U slučaju nedostatka kvoruma, Partnerska grupa može raspravljati o određenim pitanjima, ali samo kao konsultacije u vidu razmene mišljenja, bez odlučivanja.
3. Pre nastavka rada po dnevnom redu, stenogram sa zapisnikom prethodne sednice se prihvata, u skladu sa Članom 15, stavom 2, podeli članovima Partnerske grupe u roku od 7 dana po održavanju prethodne sednice.
4. Predloženi dnevni red se usvaja, uz mogućnost izmena u vreme usvajanja.

Član 19.

1. Pregled izvesnih stavki obavlja se u skladu sa redosledom usvojenog dnevnog reda.
2. Po pravilu, uvodne napomene i objašnjenja izlažu se u vezi sa pitanjima na dnevnom redu.
3. U svrhu efikasnijeg rada, diskusije mogu biti vremenski ograničene.
4. Partnerska grupa može zatražiti da neke stavke naknadno razmatra drugo radno telo, u cilju promocije razvoja.
5. Partnerstvo je u obavezi da razmatra i zauzima stavove po pitanjima koja mu uputi drugo radno telo u funkciji lokalnog razvoja.

Član 20.

1. Partnerska grupa odlučuje o formi preporuka, zaključaka, inicijativa, predloga i mišljenja.
2. Glasanje je javno.
3. Odluka se smatra usvojenom ako se više od polovine prisutnih izjasni za predlog, dok većinu čine predstavnici svih socijalnih i ekonomskih partnera.

6. Zapisnik o radu Partnerske grupe

Član 21.

1. Zapisnik sa svake održane sednice Partnerske grupe sadrži sledeće:
 - ▶ Redni broj sednice, datum, vreme i mesto održavanja, vreme početka i završetka sednice,
 - ▶ Evidenciju o prisustvu članova Partnerske grupe i drugih prisutnih koji su učestvovali u radu, uzimajući u obzir i rodnu strukturu,
 - ▶ Usvojeni dnevni red,
 - ▶ Informacije o usvojenim zapisniku sa prethodne sednice i realizaciju zaključaka, preporuka, itd.
 - ▶ Rezime diskusije o svakoj tački dnevnog reda, uz imena uvodničara i učesnika u diskusiji,
 - ▶ Rezultate glasanja i vrstu usvojene odluke (preporuka, zaključak, inicijativa, predlog, mišljenje) i kome se upućuju radi daljeg postupanja.
2. Predsednik može odlučiti da u zapisnik unese i druge činjenice koje smatra bitnim za rad i položaj Partnerske grupe.
3. Predsednik može odlučiti da zvučno snima celu sednicu ili njen deo, o čemu mora obavestiti Partnersku grupu.

Završne odredbe

Član 22.

1. Ovaj Poslovnik stupa na snagu usvajanjem od strane Partnerske grupe i biće objavljen u Službenom glasniku [opštine] i na zvaničnoj internet prezentaciji [opštine].
2. Izmene i dopune Poslovnika usvajaju se na način i u skladu sa postupkom usvajanja Poslovnika.

**ODLUKA O OSNIVANJU
EKONOMSKOG SAVETA
[OPŠTINE]**

Član 1.

Ekonomski savet [opštine] (dalje u tekstu: Ekonomski savet) kao stalno radno telo u okviru kabineta Predsednika opštine [opština] osniva se u svrhu omogućavanja učešća i uticaja predstavnika privrednih i drugih delatnosti u upravljanju lokalnim ekonomskim razvojem i promocije poslovnog okruženja u opštini [opština].

Ekonomski savet je savetodavno telo, koje daje mišljenja i preduzima inicijative u vezi sa pitanjima koja se tiču ekonomije, kao i mere za promociju lokalnog ekonomskog razvoja.

Ekonomski savet deluje u funkciji komunikacije i promocije javno-privatnog dijaloga i putem neposredne saradnje između opštinske uprave i predstavnika privrednih i srodnih delatnosti.

Član 2.

Ekonomski savet sastoji se od predstavnika uspešnih i uticajnih privrednih preduzeća sa područja opštine [opština], uključujući javna preduzeća, predstavnike regionalne privredne komore, predstavnike samostalnih privrednih subjekata, predstavnike udruženja, obrazovnih ustanova posvećenih obrazovanju stručnjaka u oblasti ekonomije, i srodnih oblasti rada, predstavnike službe za zapošljavanje, kao i predstavnike opštinske uprave angažovane na planu ekonomije.

Najmanje polovina članova Ekonomskog saveta su predstavnici preduzeća iz najvažnijih privrednih grana na području opštine, od kojih najmanje trećina iz proizvodnog sektora.

Članovi Ekonomskog saveta su lica na relevantnim položajima u svojim preduzećima, organizacijama i telima koje predstavljaju.

Ekonomski savet može imati najviše 20 članova.

Ekonomski savet imenuje Predsednik opštine, posebnim rešenjem u skladu sa ovim.

Član 3.

Ekonomski savet je radno telo sa sledećim mandatom:

- ▶ Prati pitanja na polju ekonomije u opštini i predlaže odgovarajuće mere i preporuke u cilju promocije ekonomskog razvoja,
- ▶ Daje mišljenja, preporuke i inicijative u pogledu pripreme, objave i izmene strateškog plana za razvoj opštine, kao i plan za sprovođenje,
- ▶ Pregled važnih razvojnih pitanja u vezi sa unapređenjem poslovne klime i konkurentnosti,
- ▶ Pokreće inicijative (predloge, mere, preporuke) za unapređenje celokupnog poslovnog ambijenta u opštini [opština],
- ▶ Pruža konsultativnu podršku Predsedniku opštine u odlučivanju u pogledu ekonomskog razvoja opštine, izrade razvojnih programa i projekata,
- ▶ Prati sva pitanja od interesa za privredni i lokalni ekonomski razvoj i predlaže odgovarajuće mere i aktivnosti nadležnim lokalnim telima,
- ▶ Predlaže mere za unapređenje upravnih postupaka koji se odnose na lokalni ekonomski razvoj,
- ▶ Razmatra i daje mišljenja u vezi sa predloženim aktima koji uređuju lokalne poreze i takse,
- ▶ Sarađuje sa istim ili sličnim telima u drugim gradovima i opštinama, privrednim subjektima, institucijama, telima, organizacijama i njihovim udruženjima, udruženjima proizvođača, prerađivača i drugim zainteresovanim organizacijama po pitanjima od značaja za njihovu oblast,
- ▶ Prati i učestvuje u aktivnostima na promociji opštine [opštine] i njenog privrednog potencijala,
- ▶ Razmatra ostala pitanja vezana za privredu i lokalni ekonomski razvoj opštine [opštine].

Član 4.

Ekonomski savet ima predsednika i zamenika predsednika, koje biraju članovi Ekonomskog saveta većinom glasova od ukupnog broja članova.

Ekonomski savet obavlja svoje zadatke na sednicama, ukoliko im prisustvuje većina od ukupnog broja članova.

Sednice Ekonomskog saveta održavaju se najmanje tromesečno.

Tokom svog rada, Ekonomski savet odlučuje većinom glasova prisutnih članova o pitanjima iz oblasti svog rada, ukoliko drugačije nije utvrđeno odlukom o poslovniku Ekonomskog saveta.

Ekonomski savet usvaja zaključke kojima utvrđuje svoje stavove, mišljenja, predloge ili preporuke ili pokreće inicijative u vezi sa određenim pitanjima koja se mogu javiti tokom rada, u skladu sa ovom odlukom.

Ekonomski savet odlučuje većinom glasova od ukupnog broja članova o Poslovniku, koji detaljno reguliše pitanja internog uređenja, sazivanje i održavanje sednica, edukaciju stručnih radnih tela, vođenje i čuvanje evidencije i akata i druga pitanja od značaja za efikasno obavljanje njegovih funkcija. Akta Ekonomskog saveta potvrđuje Predsednik opštine svojim pečatom.

Organizacione jedinice opštinske uprave imaju obavezu da preispituju zaključke, preporuke i inicijative Ekonomskog saveta, da informišu Savet o mišljenjima najdalje u roku od 15 dana i na zahtev Ekonomskog saveta, da dostavljaju podatke i informacije od značaja za njegov rad.

Stručni, administrativni i tehnički posao u funkciji Ekonomskog saveta obavlja kabinet Predsednika opštine – Odeljenje za lokalni ekonomski razvoj i evropske integracije.

Član 5.

Rad Ekonomskog saveta može uključiti i predstavnike privrednih i drugih udruženja, predstavnike tela, organizacija, institucija i privrednih subjekata, kada Ekonomski savet odlučuje o pitanjima u njihovoj nadležnosti, oblasti delovanja ili poslovanja.

Ekonomski savet može organizovati konferencije, okrugle stolove i druge vidove stručnih skupova radi diskusije o promociji lokalnog ekonomskog razvoja.

Član 6.

Tokom obavljanja delatnosti iz polja svog delovanja, ekonomski savet može formirati posebna radna tela za svaku od privrednih delatnosti ili po drugim kriterijumima, koja bi imala konsultativnu ulogu u analizi nekih pitanja ili u pripremi mišljenja i preporuka u svrhe promocije poslovnih aktivnosti.

Član 7.

Rešenja, poslovnik i druga akta koja do sada usvoji stalni Ekonomski savet ostaju na snazi kao akta Ekonomskog saveta.

Predsednik i zamenik predsednika koji su izabrali aktuelni Stalni ekonomski savet ostaju na funkcijama do usvajanja drugačije odluke ekonomskog saveta.

Član 8.

Odluku o imenovanju Ekonomskom saveta usvaja Predsednik opštine u roku od 30 dana od stupanja Odluke na snagu.

Član 9.

Ekonomski savet usklađuje Poslovnik sa odredbama ove odluke u roku od tri meseca od datuma stupanja ove odluke na snagu.

Član 10.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u Službenom glasniku opštine [opština].

ODLUKA O FORMIRANJU PARTNERSKE GRUPE „PARTNERSTVO ZA RAZVOJ OPŠTINE” - DRUŠTVENI RAZVOJ OPŠTINE

I

Aktivno angažovanje građana u procesu upravljanja i odlučivanja, u skladu sa standardizovanom metodologijom za integrisano upravljanje lokalnim razvojem u [državi], strateško je opredeljenje [opštine]. Kao deo ovih aktivnosti, [opština] obrazuje Grupu „Partnerstvo za razvoj opštine”, kao ključni mehanizam za uključivanje zajednice i upravljanje lokalnim razvojem, usmerenu ka omogućavanju uticaja građana na odlučivanje, u pogledu ekonomskog i društvenog razvoja i zaštite životne sredine.

„Partnerstvo za razvoj [opštine]” savetodavni je organ opštine, koji je formirao Predsednik opštine i koji je vitalan kao mehanizam za uključivanje zajednice i upravljanje lokalnim razvojem, tj. instrument za komunikaciju građana sa opštinskom upravom.

Sektorska partnerska grupa (SPG) za društveni razvoj koja se sastoji od predstavnika obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih ustanova (CSR), institucija kulture, građanskih udruženja aktivnih na ovom polju, naročito udruženja fokusirana na osetljive grupe i socijalne usluge, Koordinaciono telo za praćenje sprovođenja Strategije za razvoj, medije i Odeljenje za lokalni ekonomski razvoj i evropske integracije, treba da se fokusira na:

- ▶ Praćenje društvenih kretanja i promena u lokalnoj zajednici da bi se promovisao razvoj i zadovoljile potrebe građana na ovom planu, kao i predlagale aktivnosti lokalnoj samoupravi i unapređenje postupaka,
- ▶ Praćenje i ocena realizacije projekata i strategija lokalnog društvenog razvoja;
- ▶ Pregled Strategije za razvoj i planova njenog sprovođenja;
- ▶ Konsultativnu podršku Predsedniku opštine u donošenju odluka u vezi sa društvenim razvojem i izradom programa za razvoj, uključujući i programe za socijalnu inkluziju osetljivih grupa;
- ▶ Saradnju sa Odeljenjem za lokalni ekonomski razvoj i evropske integracije i Koordinacionim telom za praćenje sprovođenja Strategije za razvoj.

II

Sledeće osobe imenuju se u „Partnerstvo za razvoj [opštine]” – društveni sektor:

1. [Spisak imena i organizacija]

2.

III

Ova Odluka stupa na snagu na dan usvajanja, a biće objavljena u Službenom glasniku [opštine].

ODLUKA O FORMIRANJU PARTNERSKE GRUPE „PARTNERSTVO ZA RAZVOJ OPŠTINE” - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

I

Aktivno uključivanje građana u procese upravljanja i odlučivanja, u skladu sa standardizovanom metodologijom za integrisano upravljanje lokalnim razvojem u [država], strateško je opredeljenje [opštine]. Kao deo aktivnosti, opština [opština] obrazuje Grupu „Partnerstvo za razvoj opštine”, kao ključni mehanizam za angažovanje zajednice i upravljanje lokalnim razvojem, usmeren ka obezbeđivanju uticaja građana na donošenje odluka u pogledu ekonomskog i društvenog razvoja i zaštite životne sredine.

„Partnerstvo za razvoj [opštine]” je savetodavni organ opštine koji je formirao Predsednik opštine i vitalan je kao mehanizam za angažovanje zajednice i upravljanje lokalnim razvojem, tj. instrument za komunikaciju građana sa opštinskom upravom.

Sektorska partnerska grupa za zaštitu životne sredine, koju čine imenovani članovi institucija od značaja za zaštitu životne sredine, predstavnici Koordinacionog tela, predstavnici građanskih udruženja aktivnih na ovom polju, medija i Odeljenja za lokalni ekonomski razvoj i evropske integracije, treba da se fokusira na:

- ▶ Praćenje svih pitanja od interesa za zaštitu životne sredine, predlaganje aktivnosti lokalnoj samoupravi i optimizacija postupaka;
- ▶ Praćenje i ocena realizacije projekata i strategija relevantnih za zaštitu životne sredine;
- ▶ Pregled Strategije za razvoj i planova za njeno sprovođenje;
- ▶ Konsultativnu podršku Predsedniku opštine u odlučivanju o zaštiti životne sredine i razvojnim programima;
- ▶ Saradnju sa Odeljenjem za lokalni ekonomski razvoj i evropske integracije i Koordinacionog tela za praćenje sprovođenja Strategije za razvoj.

II

Sledeće osobe imenuju se za „Partnerstvo za razvoj [opštine]”:

1. [Spiskovi imena i organizacija]

2.

III

Ova Odluka stupa na snagu na dan usvajanja, a biće objavljena u Službenom glasniku [opštine].